PALI COURSE

FOR

The Matriculation Examination
Calcutta University
(1930-32)

MAHENDRA KUMAR GHOSE, M.A., B.L.,
Lecturer, Calcutta University.

Price Re. 1/-

PALI COURSE

FOR

The Matriculation Examination
Calcutta University
(1930-31)

MAHENDRA KUMAR GHOSE, M. A. B. L.
Lecturer, Calcutta University

Third Edition

Price Re. 1/-

Printed by N. C. PAUL
The Calcutta Oriental Press
107 Mechuabazar Street
Calcutta

PUBLISHED BY :—
M. GHOSE
10 Chaulputti Lane
Bhowanipur, Calcutta

PREFACE.

This Book is intended for the students going up for the Matriculation Examination of the Calcutta University in the year 1930 and 1931. It contains the complete Matric Pali Course and endeavour has been made to insert the correct readings as far as practicable.

I shall consider my labour sufficiently rewarded if the book proves useful to those for whom it is intended.

In the syllabus for 1930 chapters I to II of Dīpavamsa have been omitted and Nidhikaṇḍa sutta and Maṅgala Sutta from Khuddakapāṭha have been included, but in the Syllabus for 1931 only chapter III of Dîpavamsa has been retained and the whole of Khuddakapāṭha has been included.

THE EDITOR

CONTENTS.

PROSE

					PAGE.
1	Sum Sumāra Jātaka		...	...	1
2	Vānarinda	Do	...	...	3
3	Sīha Camma	Do	...	...	6
4	Ulūka	Do	...	...	8
5	Baka	Do	...	...	10
6	Javasakuṇa	Do	...	...	13
7	Kuruṇga miga	Do	...	...	15
8	Bāveru	Do	...	...	18
9	Matakabhatta	Do	...	...	20
10	Sīlānisaṃsa	Do	...	...	23
11	Cammasāṭaka	Do	...	...	20
12	Sasa	Do	...	...	28
13	Nigrodhamiga	Do	...	...	32
14	Valāhassa	Do	...	...	37
15	Catudvāra	Do	...	...	40
16	Suppāraka	Do	...	...	42
17	Ucchaṅga	Do	...	...	43
18	Vedabbha	Do	...	...	49
19	Dadhivāhana	Do	...	...	51
20	Mahāsīlava	Do	...	...	62

POETRY

*dīpavaṃso

In 1930—Chapters III to V.

In 1931—Chapter III only.

*khuddakapāṭha

In 1930—Maṅgala Sutta and Nidhi Kaṇḍa Sutta

In 1931—Whole of Khuddaka pāṭha

PĀLI COURSE.

—:o:—

SUṀSUMĀRA JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Himavantapadese Bodhisatto kapiyoniyaṁ nibbattitvā nāgabalo thāmasampanno mahāsarīro sobhaggappatto hutvā Gaṅgānivattane araññāyatane vāsaṁ kappesi.

Tadā Gaṅgāya eko suṁsumāro vasi. Ath'assa bhariyā Bodhisattassa sarīraṁ disvā tassa hadayamaṁse dohaḷaṁ uppādetvā suṁsumāraṁ āha: „ahaṁ sāmi etassa kapirājassa hadayamaṁsaṁ khāditukāmā "ti.

„Bhadde, mayaṁ jalagocarā, esa thalagocaro, taṁ kathaṁ gaṇhituṁ sakkhissāmā" 'ti. , Yena tena upāyena gaṇha, sace na labhissāmi marissāmīti".

„Tena hi mā bhāyi, atth' eko upāyo ti khādāpessāmi naṁ tassa hadayamaṁsaṁ" ti suṁsumāriṁ samassāsetvā Bodhisattassa Gaṅgāya pānīyaṁ pivitvā Gaṅgātīre nisinnakāle santikaṁ gantvā evam āha: „vānarinda, imasmiṁ padese kasaṭa phalāni khādanto kiṁ tvaṁ ciṇṇaṭṭhāne yeva carasi, pāra-Gaṅgāya ambalabujādīnaṁ madhuraphalānaṁ anto n' atthi, kin te tattha gantvā phalāphalaṁ khādituṁ na vaṭṭatīti".

„Kumbhīlarāja, Gaṅgā mahodikā vitthiṇṇā, kathaṁ tattha gamissāmīti". „Sace gacchasi ahaṁ taṁ mama piṭṭhiṁ āropetvā nessāmīti'. So taṁ saddahitvā „sādhūti sampaṭicchi.

"Tena hi ehi, piṭṭhiṁ me abhirūhā" 'ti ca vutte taṁ abhirūhi. Suṁsumāro thokaṁ netvā udake osīdāpesi. Bodhisatta „samma, udake maṁ osīdāpesi, kin nu kho-etan" ti āha.

"Nāhan taṁ dhamme sudhammatāya gahetvā gacchāmi, bhariyāya pana me tava hadayamaṁse dohaḷo uppanno, tam ahaṁ tava hadayaṁ khādāpetukāmo" ti.

„Samma, kathentena te sundaraṁ kataṁ, sace hi amhākaṁ udare hadayaṁ bhaveyya sākhaggesu carantānaṁ cuṇṇavicuṇṇaṁ bhaveyyā" ti.

„Kahaṁ pana tumhe ṭhapethā" 'ti. Bodhisatto avidūre ekaṁ udumbaraṁ pakkaphalapiṇḍisampannaṁ dassento „pass' etānī amhākaṁ hadayāni ekasmiṁ udumbare olambantīti".

„Sace me hadayaṁ dassasi ahan taṁ na māressāmīti.

„Tena hi maṁ ettha nehi, ahan te rukkhe olambantaṁ dassāmīti". So taṁ ādāya tattha agamāsi.

Bodhisatto tassa piṭṭhito uppatitvā udumbararukkhe nisīditvā „samma bāla suṁsumāra, imesaṁ sattānaṁ hadayaṁ nāma rukkhagge hotīti saññi ahosi, bālo si, ahan taṁ vañcesiṁ, tava phalāphalaṁ tameva hotu, sarīram eva pana te mahantaṁ, paññā pana n' atthīti" vatvā imam atthaṁ pakāsento imā gāthā avoca:

Alaṁ etehi ambehi jambūhi panasehi ca
yāni pāraṁ samuddassa, varaṁ mayhaṁ udumbaro.
Mahatī vata te bondi, na ca paññā tadūpikā,
Suṁsumāra vañcito si, gaccha dāni yathāsukhaṁ ti

Suṁsumāro sahassaṁ parājito viya dukkhī dummano pajjhāyanto attano nivesanaṭṭhānam eva gato.

VANARINDA-JATAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjam kārente Bodhisatto kopiyoniyaṁ nibbattivā vuddhiṁ anavāya assapotappamāno thāmasampanno ekacaro hutvā nadītīre viharati.

Tassā pana nadiyā vemajjhe eko dīpako nānappakārehi ambapanasādīhi phalarukkhehi sampanno. Bodhisatto nāgabalo thāmasampanno nadiyā orimatīrato uppativā—dīpakassa orato nadīmajjhe eko piṭṭhipāsāṇo atthi—tasmiṁ nipatati, tato uppatitvā tasmiṁ dīpake patati.

Tattha nānappakārāni phalāni khāditvā sāyaṁ ten' eva upāyena paccāgantivā attano vasanaṭṭhāne vasitvā punadivase pi tath' eva karotī. Iminā niyāmena tattha vāsaṁ kappeti.

Tasmiṁ pana kāle eko kumbhīlo sapajāpatiko tassā nadiyā vasati. Tassa sā bhariyā Bodhisattaṁ aparāparaṁ gacchantaṁ disvā Bodhisattassa hadayamaṁse dohaḷaṁ uppādetvā kumbhīlaṁ āha: „mayhaṁ kho ayya imassa vānarindassa hadayamaṁse dohaḷo uppanno" ti.

Kumbhīlo „sādhu bhadde lacchasīti" vatvā „ajja taṁ sāyaṁ dīpakato āgacchantam eva gaṇhissāmīti" gantvā piṭṭhipāsāṇe nipajji.

Bodhisatto divasaṁ caritvā sāyaṇhasamaye dīpake ṭhito va pāsāṇaṁ oloketvā „ayaṁ pāsāṇo idāni uccataro khāyati, kiu nu kho kāraṇan" ti cintesi.

Tassa kira udakappamānañ ca pāsāṇappamāṇañ ca suvavatthāpitam eva, ten' assa etad ahosi: „ajja imissā nadiyā udakaṁ n' eva hāyati na ca vaḍḍhati, atha ca panāyaṁ pāsāṇo mahā hutvā paññāyati, kacci nu kho ettha mayhaṁ gahaṇatthāya kumbhīlo nipanno" ti so „vimaṁsāmi tāva nan" ti tatth' eva ṭhatvā pāsāṇena saddhiṁ kathento viya „bho pāsāṇā" ti vatvā paṭivacanaṁ alabhanto yāvatatiyaṁ „bho pāsāṇā" 'ti āha.

„Pāsāṇo kiṁ paṭivacanaṁ na dassatīti" puna pi naṁ vānaro „kiṁ bho pāsāṇa ajja mayhaṁ paṭivacanaṁ na desīti" āha. Kumbhīlo „addhā aññesu divasesu ayaṁ pāsāṇo vānarindassa paṭivacanaṁ adāsi, dassāmi dāni 'ssa paṭivacanan" ti cintetvā „kiṁ bho vānarindā" 'ti āha.

„Ko si tvan" ti. „Ahaṁ kumbhīlo" ti. „Kimatthaṃ ettha nipanno sīti" vutte tava hadayamaṁsaṁ patthayamāno" ti.

Bodhisatto cintesi: „añño me gamanamaggo n' atthi, ajja mayā esa kumbhīlo vañcetabbo" ti.

Atha naṁ evam āha: "samma kumbhīla, ahaṁ attānaṁ pariccajissāmi, tvaṁ mukhaṁ vivaritvā maṁ tava santikaṁ āgatakāle gaṇhāhīti". Kumbhīlānaṁ hi mukha vivaṭe akkhīni nimīlanti. So taṁ kāraṇaṁ asallakkhetvā mukhaṁ vivarī, ath' assa akkhīni pithīyiṁsu. So mukhaṁ vivaritvā akkhīni mimīletvā nipajji.

Bodhisatto tathābhāvaṁ ñatvā dīpakā uppatito gantvā kumbhīlassa matthakaṁ akkamitvā tato uppatito vijjullatā viya vijjotamāno paratīre aṭṭhāsi.

Kumbhīlo taṁ acchariyaṁ disvā „iminā vānarindena aticcherakaṁ katan“ ti cintetvā„ bho vānarinda, imasmiṁ loke catūhi dhammehi samannāgato puggalo paccāmitte abhibhavati, te sabbe pi tuyhaṁ abbhantare atthi maññe‘ ti vatvā imaṁ gāthaṃ āha.

Yass' ete caturo dhammā
Vānarinda yathā tava;
Saccaṁ dhammo, dhiti, cāgo
Diṭṭhaṁ so ativattatīti.

Evaṁ kumbhīlo Bodhisattaṁ pasaṁsitvā attano vasanaṭṭhānaṁ gato.

SIHACAMMA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto kassakakūle nibbatitvā vayappatto kasikammena jīvikaṁ kappesi.

Tasmiṁ kāle eko vāṇijo gadrabhabhārakena vohāraṁ karonto vicarati. So gatagataṭṭhāne gadrabhassa piṭṭhito bhaṇḍikaṁ otāretvā gadrabhaṁ sīhacammena pārupitvā sāliyavakhettesu vissajjeti.

Khettarakkhakā taṁ disvā sīho ti saññāya upasaṅkamituṁ na sakkonti.

Athekadivasaṁ so vāṇijo ekasmiṁ gāmadvāre nivāsaṁ gahetvā pātarāsaṁ pacāpento tato gadrabhaṁ sīhacammaṁ pārupitvā yavakhettaṁ vissajjesi.

Khettarakkhakā sīho ti saññāya taṁ upagantuṁ asakkontā gehaṁ gantvā ārocesuṁ. Sakalagāmavāsino āvudhāni gahetvā saṅkhe dhamentā bheriyo vādentā khettasamīpaṁ gantvā unnadiṁsu.

Gadrabho maraṇabhayabhīto gadrabharavaṁ ravi. Athassa gadrabhabhāvaṁ ñatvā Bodhisatto paṭhamaṁ gāthamāha:

Netaṁ sīhassa naditaṁ
na vyagghassa na dīpino,
pāruto sīhacammena
jammo nadati gadrabho ti.

Gāmavāsino pi tassa gadrabhabhāvaṁ ñatvā aṭṭhīni bhañjantā pothetvā sīhacammaṁ ādāya agamaṁsu. Atha so vāṇijo āgantvā taṁ vyasanapattaṁ gadrabhaṁ disvā dutiyaṁ gāthamāha :

Ciraṁ pi kho taṁ khādeyya
gadrabho haritaṁ yavaṁ
pāruto sīhacammena,
ravamāno ca dūsayīti.

Tasmim evaṁ vadante yeva gadrabho tattheva mari; vāṇijo pi taṁ pahāya pakkāmi.

ULŪKA-JĀTAKA.

Atīte paṭhamakappikā sannipatitvā ekaṁ abhirūpaṁ sobhaggappattaṁ āṇāsampannaṁ sabbākāraparipuṇṇaṁ purisaṁ gahetvā rājānaṁ kariṁsu, catuppadāpi sannipatitvā ekaṁ sīhaṁ rājānaṁ kariṁsu, mahāsamudde macchā Āṇandaṁ nāma macchaṁ rājānaṁ akaṁsu.

Tato sakuṇagaṇā Himavantappadese ekasmiṁ piṭṭhipāsāṇe sannipatitvā 'manussesu rājā paññāyati, tathā catuppadesu ceva macchesu ca, amhākaṁ panantare rājā nāma natthi.'

Appatissavāso nāma na vaṭṭati, ambākam pi rājānaṁ laddhuṁ vaṭṭati. Ekaṁ rājaṭṭhāne ṭhapetabbayuttakaṁ jānāthā' ti te tādisaṁ sakuṇaṁ olokayamānā ekaṁ ulūkaṁ rocetvā 'ayaṁ no ruccatī' ti āhaṁsu.'

Atheko sakuṇo sabbesaṁ ajjhāsayagahaṇatthaṁ tikkhattuṁ sāvesi. Tassa sāventassa dve sāvanā adhivāsetvā tatiyasāvanāya eko kāko uṭṭhāya 'tiṭṭha tāvetassa imasmiṁ rājābhisekakāle evarūpaṁ mukhaṁ, kuddhassa kīdisaṁ bhavissati' 'iminā hi kuddhena olokitā mayaṁ tattakapāle pakkhittatilā viya tattha tattheva bhijjissāma, imaṁ rājānaṁ kātuṁ mayhaṁ na ruccatī 'ti, imaṁ atthaṁ pakāsetuṁ paṭhamaṁ gāthamāha:

Sabbehi kira ñātīhi
kosiyo issaro kato,
sace ñātīhi anuññāto
bhaneyyāhaṁ ekavāciyan ti.

Atha naṁ anujānantā sakuṇā dutiyaṁ gātham āhaṁsu:

Bhaṇa samma anuññāto
atthaṁ dhammañ ca kevalaṁ,
santi hi daharā pakkhī
paññavanto jutindharā ti.

So evaṁ anuññāto tatiyaṁ gātham āha:—

Na me ruccati bhaddaṁ
vo ulūkassābhisecanaṁ,
akuddhassa mukhaṁ passa
kathaṁ kuddho karissatīti.

So evaṁ vatvā "mayhaṁ na ruccati, mayhaṁ na ruccatīti viravanto ākāse uppati. Ulūkopi naṁ uṭṭhāya anubandhi. Tato paṭṭhāya te aññamaññaṁ veraṁ bandhiṁsu. Sakuṇā suvaṇṇahaṁsaṁ rājānaṁ katvā pakkamiṁsu.

BAKA-JĀTAKA.

Atīte ekasmiṁ araññāyatane Bodhisatto aññataraṁ padumasaraṁ nissāya ṭhīte rukkhe rukkhadevatā hutvā nibbatti. Tadā aññatarasmiṁ nātimahante sare nidāgha-samaye udakaṁ mandaṁ ahosi, bahū cettha macchā honti.

Atheko bako te macche disvā 'ekenupāyena ime macche vañcetvā khādissāmī' ti gantvā udakapariyante cintento nisīdi.

Atha taṁ macchā disvā 'kimayya cintento nisinnosī' ti ? pucchiṁsu. 'Tumhākaṁ cintento nisinnomhī' ti. 'Amhākaṁ kiṁ cintesī ayyā ti ?' Imasmiṁ sare udakaṁ parittaṁ, gocaro ca mando, nidāgho ca mahanto; idānīme macchā kiṁ nāma karissantī' ti tumhākaṁ cintento nisinnomhī' ti.

'Atha kiṁ karoma ayyā' ti ? 'Tumhe sace mayhaṁ vacanaṁ kareyyātha ahaṁ vo ekekaṁ mukhatuṇḍakena gahetvā ekaṁ pañcavaṇṇapadumasañchannaṁ mahāsa-raṁ netvā vissajjeyyan' ti.

'Ayya, paṭhamakappikato paṭṭhāya macchānaṁ cin-tanakabako nāma natthi. Tvaṁ amhesu ekekaṁ khādi-tukāmosī 'ti.

'Nāhaṁ tumhe mayhaṁ saddahante khādissāmi, sace pana sarassa atthibhāvaṁ mayhaṁ na saddahatha ekaṁ macchaṁ mayā saddhiṁ saraṁ passituṁ pesethā' ti.

Macchā tassa saddahitvā 'ayaṁ jale pi thale pi samat-tho' ti ekaṁ kāṇamahāmacchaṁ adaṁsu : 'imaṁ gahetvā gacchathā' ti.

So taṁ gahetvā netvā sare vissajjetvā sabbaṁ saraṁ dassetvā puna ānetvā tesaṁ macchānaṁ santike vissajjesi. So tesaṁ macchānaṁ sarassa sampattiṁ vaṇṇesi.

Te tassa kathaṁ sutvā gantukāmā hutvā 'sādhu, ayya, amhe-gaṇhitvā gacchāhī' ti āhaṁsu.

Bako paṭhamaṁ taṁ kāṇamahāmacchameva gahetvā saratīraṁ netvā saraṁ dassetvā saratīre jāte varaṇarukkhe nilīyitvā taṁ viṭapantare pakkhipitvā tuṇḍena vijjhanto jīvitakkhayaṁ pāpetvā maṁsaṁ khāditvā kaṇṭake rukkhamūle pātetvā puna gantvā 'vissaṭṭho me so maccho añño āgacchatū' ti etenūpāyena ekekaṁ gahetvā sabbā-macchake khāditvā puna āgato ekamacchampi nāddasa.

Eko panettha kakkaṭako avasiṭṭho. Bako tampi khāditukāmo hutvā—'bho kakkaṭaka, mayā sabbe te macche netvā paḍumasañchanne mahāsare vissajjitā; ehi, tampi nessāmī' ti. 'Maṁ gahetvā gacchanto kathaṁ gaṇhissasi ? ti. Ḍasitvā gaṇhissāmī ti. 'Tvaṁ evaṁ gahetvā gacchanto maṁ pātessasi, nāhan tayā saddhiṁ gamissāmī ti. 'Mā bhāyi, ahan taṁ sugahitaṁ gahetvā gamissāmī' ti.

Kakkaṭako cintesi: imassa macche netvā sare vissajjanaṁ nāma natthi, sace pana maṁ sare vissajjessati iccetaṁ kusalaṁ, no ce vissajjessati gīvaṁ assa chinditvā jīvitaṁ harissāmī' ti.

Atha naṁ evam āha: 'samma baka, na kho tvaṁ sugahitaṁ gahetuṁ sakkhissasi. Amhākaṁ pana gahaṇaṁ sugahaṇaṁ; sacāhaṁ aḷena tava gīvaṁ gahetuṁ labhissāmi, tava gīvaṁ sugahitaṁ katvā tayā saddhiṁ gamissāmī' ti.

So taṁ 'vañcetukāmo esa man' ti ajānanto 'sādhū' ti sampaṭicchi. Kakkaṭako attano aḷehi kammārasaṇḍāsena viya tassa gīvaṁ sugahitaṁ katvā 'idāni gacchā' ti āha.

So taṁ netvā saraṁ dassetvā varaṇarukkhābhimukho pāyāsi. Kakkaṭako āha: 'mātula, ayaṁ saro ettha tvaṁ pana ito nesī' ti.

Bako 'piyamātulako atibhaginiputto si me tvan' ti vatvā 'tvaṁ 'esa maṁ ukkhipitvā vicaranto mayhaṁ dāso ti saññaṁ karosi maññe, passetaṁ varaṇarukkhamūle kaṇṭakarāsiṁ yathā me te sabbamacchā khāditā tampi tatheva khādissāmī' ti āha.

Kakkaṭako 'ete macchā attano bālatāya tayā khāditā, ahampana te maṁ khādituṁ na dassāmi. Taññeva pana vināsaṁ pāpessāmi: tvaṁ hi bālatāya mayā vañcitabhāvaṁ na jānāsi, marantā ubho pi marissāma. Esa te sisaṁ chinditvā bhūmiyaṁ khipissāmī' ti vatvā saṇḍāsena viya aḷehi tassa gīvaṁ nippīḷesi.

So vattakatena mukhena akkhībhi assunā paggharantena maraṇabhayatajjito 'sāmi, ahantaṁ na khādissāmi, jīvitaṁ me dehī' ti āha: Yadi evaṁ otaritvā sarasmiṁ maṁ vissajjehī' ti.

So nivattitvā sarameva otaritvā kakkaṭakaṁ sarapariyante paṅkapiṭṭhe ṭhapesi. Kakkaṭako kattarikāya kumudanalaṁ kappento viya tassa gīvaṁ kappetvā udakaṁ pāvisi.

Taṁ acchariyaṁ disvā varaṇarukkhe adhivatthā devatā sādhukāraṁ dadamānā vanaṁ unnadayamānā madhurassarena imaṁ gātham āha:

Nāccanta nikatippañño
nikatyā sukham edhati,
ārādhe nikatippañño
bako kakkaṭakā-m-ivā ti.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto Himavantappadese rukkhakoṭṭhakasakuṇo hutvā nibbatti. Athekassa sīhassa maṁsaṁ khādantassa aṭṭhi gale laggi, galo uddhumāyī, gocaraṁ gaṇhituṁ na sakkoti, kharā vedanā vattantī.

Atha naṁ so sakuṇo gocarapasuto disvā sākhāya nilīno 'kin te samma dukkhan?' ti pucchi. So tam atthaṁ ācikkhi. 'Ahan te samma etaṁ aṭṭhiṁ apaneyyaṁ, bhayena pana te mukhaṁ na pavisituṁ visahāmi, khādeyyāsi pi man' ti.

'Mā bhāyi samma, nāhantaṁ khādāmi, jīvitaṁ me dehī' ti. So 'sādhū' ti taṁ passena nipajjāpetvā 'ko jānāti kiṁ pesa karissatī'ti cintetvā yathā mukhaṁ pidahituṁ na sakkoti tathā tassa adharoṭṭhe ca uttaroṭṭhe ca daṇḍakaṁ ṭhapetvā mukhaṁ pavisitvā aṭṭhikoṭiṁ tuṇḍena pahari. Aṭṭhi patitvā gataṁ.

So aṭṭhiṁ pātetvā sīhassa mukhato nikkhamanto daṇḍakaṁ tuṇḍena paharitvā pātento nikkhamitvā sākhagge nīliyi. Sīho nirogo hutvā ekadivasaṁ vanamahisaṁ vadhitvā khādati. Sakuṇo 'vīmaṁsissāmi nan' ti tassa uparibhāge sākhāya nilīyitva tena saddhiṁ sallapanto paṭhamaṁ gāthamāha :

Akarambase te kiccaṁ
yaṁ balaṁ ahuvamhase,
migarāja namo tyatthu,
api kiñci labhāmase.

Taṁ sutvā sīho dutiyaṁ gāthaṁ āha:

Mama lohitabhakkhassa
niccaṁ luddāni kubbato
dantantaragato santo
taṁ bahuṁ yaṁ hi jīvasī ti.

Taṁ sutvā sakuṇo itarā dve gāthā abhāsi:

Akataññuṁ akattāraṁ
katassa appatikārakaṁ
yasmiṁ kataññutā natthi,
niratthā tassa sevanā.

Yassa sammukhaciṇṇena
mittadhammo na labbhati
anusuyyaṁ anakkosaṁ
sanikaṁ tamhā apakkame ti

Evaṁ vatvā so sakuṇo pakkāmi.

KURUṄGAMIGA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto kuruṅgamiga hutvā araññe ekassa sarassa avidūre ekasmiṁ gumbe vāsaṁ kappesi. Tasseva sarassa avidūre ekasmiṁ rukkhagge satapatto nisīdi, sarasmiṁ pana kacchapo vāsaṁ kappesi. Evaṁ te tayopi sahāyā aññamaññaṁ piyasaṁvāsaṁ vasiṁsu. Atheko migaluddako araññe caranto pāniyatitthe Bodhisattassa padavalañjaṁ disvā lohanigaḷasadisaṁ vaddhamayaṁ pāsaṁ oḍḍetvā agamāsi. Bodhisatto pānīyaṁ pātuṁ āgato paṭhamayāme yeva pāse bajjhitvā baddharavaṁ ravi. Tassa tena saddena rukkhato satapatto udakato ca kacchapo āgantvā "kinnu kho kātabban" ti mantayiṁsu. Atha satapatto kacchapaṁ āmantetvā "samma, tava dantā atthi, tvaṁ imaṁ pāsaṁ chinda, ahaṁ gantvā yathā so nāgacchati tathā karissāmi. Evaṁ amhehi dvīhi pi kataparakkamena sahāyo no jīvitaṁ labhissatīti imaṁ attham pakāsento pathamaṁ gātham āha.

> Iṅgha vaddhamayaṁ pāsaṁ,
> chinda dantehi kacchapa.
> Ahaṁ tathā karissāmi
> yathā nehīti luddakoti.

Kacchapo cammavarattaṁ khādituṁ ārabhi. Satapatto luddassa vasanagāmaṁ gato. Luddo paccūsakāle yeva sattiṁ gahetvā nikkhami. Sakuṇo tassa nikkhamanabhāvaṁ ñatvā vassitvā pakkhe pappoṭhetvā taṁ puredvārena nikkhamantaṁ mukhe pahari.

Luddo 'kālakaṇṇisakuṇena amhi pahaṭoti' nivattitvā thokaṁ sayitvā puna sattiṁ gahetvā uṭṭhāsi.

Sakuṇo 'ayaṁ paṭhamaṁ puredvārena nikkhanto,' idāni pacchimagehe nisīdi.

Luddo pi 'puredvārena nikkhamantena kālakaṇṇisakuṇo diṭṭho, idāni pacchimadvārena nikkhamissāmī' ti-pacchimadvārena nikkhami. Sakuṇo puna vassitvā gantvā mukhe pahari.

Luddo puna pi kālakaṇṇisakuṇena pahaṭo 'na me esa nikkhamituṁ detī 'ti nivattitvā yāva aruṇuggamanā sayitvā aruṇavelāya sattiṁ gahetvā nikkhami. Sakuṇo vegena gantvā 'luddo āgacchatī' ti Bodhisattassa kathesi.

Tasmiṁ khaṇe kacchapena ekameva vaddhaṁ ṭhapetvā sesāvarattā khāditā honti, dantā panassa patanākārappattā jātā, mukhaṁ lohitamakkhitaṁ.

Bodhisatto luddaputtaṁ sattiṁ gahetvā asanivegena āgacchantaṁ disvā vaddhaṁ chinditvā vanaṁ pāvisi. Sakuṇo rukkhage nisīdi. Kacchapo pana dubbalattā tattheva nipajji. Luddo kacchapaṁ pasibbake pakkhipitvā ekasmiṁ khāṇuke laggesi.

Bodhisatto nivattitvā olokento kacchapassa gahitabhāvaṁ ñatvā 'sahāyassa jīvitadānaṁ dassāmī' ti dubbalo viya hutvā luddassa attānaṁ dassesi. So 'dubbalo esa bhavissati, māressāmi nan' ti sattiṁ ādāya anubandhi.

Bodhisatto nātidūre nāccāsanne gacchanto taṁ ādāya araññaṁ pāvisi, dūraṁ gatabhāvaṁ ñatvā padaṁ vañcetvā aññena maggena vātavegena gantvā siṅgena pasibbakaṁ ukkhipitvā bhūmiyaṁ pātetvā phāletvā kacchapaṁ nīhari. Satapatto pi rukkhā otari.

Bodhisatto dviṇṇam pi ovādaṁ dadamāno 'ahaṁ tumhe nissāya jīvitaṁ labhiṁ, tumhehi pi sahāyassa kattabbaṁ mayhaṁ kataṁ, idāni luddo āgantvā tumhe gaṇheyya, tasmā samma satapatta tvaṁ attano puttake gahetvā aññattha yāhi, tvaṁ hi samma kacchapa udakaṁ pavisā ti āha. Te tathā akaṁsu.

Kacchapo pāvisī vāriṁ,
kuruṅgo pāvisī vanaṁ,
satapatto dumaggamhā
dūre putte apānayī ti.

Luddo taṁ ṭhānaṁ āgantvā kañci apassitvā chinna pasibbakaṁ gahetvā domanassappato attano gehaṁ agamāsi. Te pi tayo sahāyā yāvajīvaṁ vissāsaṁ acchinditvā yathākammaṁ gatā.

BĀVERU JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto morayoniyaṁ nibbattitvā vuddhiṁ anvāya sobhaggappatto araññe vicari. Tadā ekacce vāṇijā disākākaṁ gahetvā nāvāya Bāveru raṭṭhaṁ agamaṁsu.

Tasmiṁ kira kāle Bāveruraṭṭhe sakuṇā nāma n'atthi. Āgatāgatā raṭṭhavāsino taṁ kupagge nisinnaṁ disvā "passath' imassa chavivaṇṇaṁ galapariyosānaṁ mukhatuṇḍakaṁ maṇiguḷasadisāni akkhīnīti" kākam eva pasaṁsitvā te vāṇijake āhaṁsu: "imaṁ ayyo sakuṇaṁ ambākaṁ detha, ambākaṁ hi iminā attho, tumhe attano raṭṭhe aññam labhissathā" 'ti "Tena hi mūlena gaṇhathā" 'ti. "Kahāpaṇena no dethā" 'ti. 'Na demā' 'ti. Anupubbena vaḍḍhetvā "satena dethā" 'ti vutte "ambākaṁ esa bahūpakāro tumhehi pana saddhiṁ mettī hotū" 'ti kahāpaṇasataṁ gahetvā adaṁsu.

Te taṁ gahetvā suvaṇṇapañjare pakkhipitvā nānappakārena macchamaṁsena c' eva phalāphalena ca paṭijaggiṁsu. Aññesaṁ sakuṇānaṁ avijjamānaṭṭhāne dasahi asaddhammehi samannāgato kāko lābhaggayasaggappatto ahosi.

Punavāre te vāṇijā ekaṁ mayūrarājānaṁ gahetvā yathā accharāsaddena vassati pāṇippahārasaddena naccati evaṁ sikkhāpetvā Bāveruraṭṭhaṁ agamaṁsu. So mahājane sannipatite nāvāya dhure ṭhatvā pakkhe vidhūnitvā madhurassaraṁ nicchāretvā nacci. Manussā taṁ disvā somanassajātā "Imaṁ ayyo sobhaggappattaṁ susikkhitasakuṇarājānaṁ ambākaṁ dethā" 'ti āhaṁsu.

"Amhehi paṭhamaṁ kāko ānito, taṁ gaṇhittha, idāni etaṁ morarājānaṁ ānayimha, etaṁ pi yācatha, tumhākaṁ raṭṭhe sakuṇaṁ nāma gahetvā āgantuṁ na sakkā" ti. "Hotu ayyo, attano raṭṭhe aññaṁ labhissatha, imaṁ no dethā" 'ti mūlaṁ vaḍḍhetvā sahassena gaṇhiṁsu.

Atha naṁ sattaratanavicitte pañjare ṭhapetvā macchamaṁsaphalāphalehi c' eva madhulājasakkharāpāṇakādīhi ca paṭijaggiṁsu. Mayūrarājā lābhaggayasaggappatto jāto. Tassāgatakālato paṭṭhāya kākassa lābhasakkāro parihāyi, koci naṁ oloketum pi na icchi. Kāko khādaniyabhojaniyaṁ alabhamāno kākā 'ti vassanto gantvā ukkārabhūmiyaṁ otari.

Adassanena morassa sikhino mañjubhānino
kākaṁ tattha apūjesuṁ maṁsena ca phalena ca.
Yadā ca sarasampanno moro Bāverum āgamā
atha lābho ca sakkāro vāyasassa ahāyatha.

Yāva n' uppajjati Buddho dhammarājā pabhaṁkaro
Tāva aññe apūjesuṁ puthū samaṇabrāhmaṇe.
Yadā ca sarasampanno Buddho dhammaṁ adesayi
atha lābho ca sakkāro titthiyānaṁ ahāyathā 'ti.

MATAKABHATTA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente ekotiṇṇaṁ vedānaṁ pāragū disāpāmokkho ācariyo brāhmaṇo "matakabhattaṁ dassāmīti" ekaṁ eḷakaṁ gāhāpetvā āha: "tātā, imaṁ eḷakaṁ nadiṁ netvā nahāpetvā kaṇṭhe mālaṁ parikkhipitvā pañcaṅgulikaṁ datvā maṇḍetvā ānethā" 'ti.

Te "sādhū" 'ti paṭisuṇitvā taṁ ādāya nadiṁ gantvā nahāpetvā maṇḍetvā nadītīre ṭhapesuṁ. So eḷako attano pubbakammaṁ disvā "evurūpā nāma dukkhā ajja muccissāmīti" somanassajāto ghaṭaṁ bhindanto viya mahāhasitaṁ hasitvā puna "ayaṁ brāhmaṇo maṁ ghātetvā mayā laddhaṁ dukkhaṁ labhissatīti" brāhmaṇe kāruññaṁ uppādetvā mahantena saddena parodi.

Atha naṁ te māṇavakā pucchiṁsu: "samma eḷaka, tvaṁ mahāsaddena hasi c' eva rodi ca, kena nu kāraṇena hasi, kena kāraṇena rodīti." "Tumhe maṁ imaṁ kāraṇaṁ attano ācariyassa santike puccheyyāthā" 'ti. Te taṁ ādāya gantvā idaṁ kāraṇam ācariyassa ārocesuṁ. Ācariyo tesaṁ vacanaṁ sutvā eḷakaṁ pucchi: kasmā tvaṁ eḷaka hasi, kasmā rodīti."

Eḷako attanā katakammaṁ jātissarañāṇena anussaritvā brāhmaṇassa kathesi: "ahaṁ brāhmaṇa pubbe tādiso va mantajjhāyakabrāhmaṇo hutvā "matakabhattaṁ dassāmīti' eḷakaṁ māretvā adāsiṁ, sv-āhaṁ ekassa

eḷakassa ghātitattā eken' unesu pañcasu attabhāvasatesu sīsacchedaṁ pāpuṇim, ayaṁ me koṭiyaṁ ṭhito pañcasatimo attabhāvo, sv-āhaṁ 'ajja evarūpā dukkhā muccissāmīti' somanassajāto iminā kāraṇena hasiṁ, rodanto pana 'aham tāva ekaṁ eḷakaṁ māretvā pāñcajātisatāni sīsacchedadukkhaṁ patvā ajja tasmā dukkhā muccissāmi, ayaṁ pana brāhmaṇo maṁ māretvā ahaṁ viya pancajātisatāni sīsacchedadukkhaṁ labhissatīti" tayi kāruññena rodin" ti.

"Eḷaka, mā bhāyi, nāhan taṁ māressāmīti." "Brāhmaṇa, kiṁ vadesi, tayi mārente pi amārente pi na sakkā ajja mayā maraṇā muccitun" ti. "Eḷaka, mā bhāyi, ahan te ārakkhaṁ gahetvā tayā saddhiṁ yeva vicarissāmīti. "Brāhmaṇa, appamattako tava ārakkho, mayā katapāpaṁ pana mahantaṁ balavan" ti. Brāhmaṇo eḷakaṁ muñcitvā "imaṁ eḷakaṁ kassaci pi māretuṁ na dassāmā" 'ti antevāsike ādāya eḷaken' eva saddhiṁ vicari.

Eḷako vissaṭṭhamatto va ekaṁ pāsāṇapiṭṭham nissāya jātagumbe gīvaṁ ukkhipitvā paṇṇāni khādituṁ āraddho. Taṁ khaṇaṁ yeva tasmiṁ pāsāṇapiṭṭhe asaṇi patitā. Ekā pāsāṇasakalikā chijjitvā eḷakassa pasāritagīvāya patitvā sīsaṁ chindi. Mahājano sannipati.

Tadā Bodhisatto tasmiṁ ṭhāṇe rukkhadevatā hutvā nibbatto. So passantass' eva tassa mahājanassa devatānubhāvena ākāse pallaṁkena nisiditvā 'ime sattā evaṁ pāpassa phalaṁ jānamānā apa-eva nāma pāṇātipātam na kareyyun" ṭi madhurena sarena dhammaṁ desento, imaṁ gāthaṁ āha:

Evañ ce sattā jāneyyuṁ
'dukkh' āyaṁ jātisambhavo
na pāṇo pāṇinaṁ haññe,
pāṇaghāti hi socatīti.

Evaṁ Mahāsatto nirayabhayena tajjetvā dhammaṁ desesi. Manussā taṁ dhammadesanaṁ sutvā nirayabhayabhītā pāṇātipātā viramiṁsu. Bodhisatta pi dhammaṁ desetvā mahājanaṁ sīle patiṭṭhāpetvā yathākammaṁ gato. Mahājano pi Bodhisattassa ovāde ṭhatvā dānādīni puññāni katvā devanagaraṁ pūresi.

SILANIASAṀSA-JĀTAKA.

'Passa saddhāya sīlassā ti.' Idaṁ Satthā Jetavane viharanto ekaṁ saddhaṁ upāsakaṁ ārabbha kathesi. So kira saddho ariyasāvako ekadivasaṁ Jetavanaṁ gacchanto sāyaṁ Aciravatītīraṁ gantvā nāvike nāvaṁ tīre ṭhapetvā dhammasavanatthāya gate titthe nāvaṁ adisvā Buddhārammaṇaṁ pītiṁ gahetvā nadiṁ otari. Pādā udakamhi na osīdiṁsu. So paṭhavītale gacchanto viya vemajjhaṁ gatakāle vīcī passi.

Atha assa Buddhārammanā pīti mandā jātā, pādā osīdituṁ ārabhiṁsu. So pana Buddhārammaṇaṁ pītiṁ daḷhaṁ katvā udakapiṭṭhena eva gantvā Jetavanaṁ pavisitvā Satthāraṁ vanditvā ekamantaṁ nisīdi. Satthā tena saddhiṁ paṭisanthāraṁ katvā ',upāsaka, kacci maggaṇ āgacchanto appakilamathena āgato sīti' pucchitvā 'bhante, Buddhārammaṇaṁ pītiṁ gahetvā udakapiṭṭhe patiṭṭhaṁ labhitvā paṭhaviṁ maddanto viya āgato amhīti vutte 'na kho upāsaka tvaṁ eva Buddhaguṇe anussaritvā patiṭṭhaṁ laddho, pubbe pi upāsakā samuddamajjhe nāvāyā bhinnāya Buddhaguṇe anussarantā patiṭṭhaṁ labhiṁsū" ti vatvā tena yācito atītaṁ āhari:

Atīte Kassapasammāsambuddhakāle sotāpanno ariyasāvako ekena nahāpitakuṭumbikena saddhiṁ nāvaṁ abhirūhi. Tassa nahāpitassa bhariyā "ayya, imassa sukhadukkhaṁ tava bhāro" ti nahāpitaṁ tassa upāsakassa hatthe nikkhipi. Atha sā nāvā sattame divase samudda-

majjhe bhinnā. Te pi dve janā ekasmiṁ phalake nipannā ekam dīpakaṁ pāpuṇiṁsu. Tattha so nahāpito sakuṇe māretvā pacitvā khādanto upāsakassāpi deti. Upāsako "alaṁ mayhaṁ" ti na khādati.

So cintesi "imasmiṁ ṭhāne ambākaṁ ṭhapetvā tīṇi saraṇāni aññā patiṭṭhā n' atthīti" so tiṇṇaṁ ratanānaṁ guṇe anussari. Ath' assa anussarantassa tasmiṁ dīpake nibbatto nāgarājā sarīraṁ mahānāvaṁ katvā māpesi. Samuddadevatā niyyāmako ahosi. Nāvā sattahi ratanehi pūrayittha. Tayo kūpakā indanīlamaṇimayā ahesuṁ, sovaṇṇamayo laṅkāro, rajatamayāni yottāni, suvaṇṇamayāni padarāni. Samuddadevatā nāvāya ṭhatvā "atthi Jambudīpagāmikā" ti ghosesi. Upāsako "mayaṁ gamissāmā 'ti āha. "Tena hi ehi, nāvaṁ abhirūhā 'ti.

So nāvaṁ abhirūhitvā nahāpitaṁ pakkosi. Samuddadevatā "tuyhaṁ yeva labhati na etassā" ti āha. "Kiṁkāraṇā" ti. "Etassa sīlaguṇācāro natthi, taṁ kāraṇaṁ, ahaṁ hi tuyhaṁ nāvaṁ āhariṁ na etassā" 'ti. "Hotu' ahaṁ attanā dinnadāne rakkhitasīle bhāvitabhāvanāya etassa pattiṁ dammīti. Nahāpito "anumodāmi sāmīti āha.

Devatā "idāni gaṇhissāmīti: tam pi āropetvā ubho pi jane sammuddā nikkhamitvā nadiyā Bārāṇasiṁ gantvā ānubhāvena dvinnam pi tesaṁ gehe dhanaṁ patiṭṭhāpetvā "paṇḍitehi eva nāma saddhiṁ saṁsaggo nāma kātabbo ti, sace hi imassa nahāpitassa iminā upāsakena saddhiṁ saṁsaggo na bhavissa samuddamajjhe yeva nassissā" ti paṇḍitasaṁsaggassa guṇaṁ kathayamānā imā gāthā avoca

Passa saddhāya sīlassa
cāgassa ca ayaṁ phalaṁ,
nāgo nāvāya vaṇṇena
saddhaṁ vahati upāsakaṁ.
Sabbhir eva samāsetha,
sabbhi kubbetha santhavaṁ,
sataṁ hi sannivāsena
sotthiṁ gacchati nahāpito ti.

Evaṁ samuddadevatā ākāse ṭhatvā dhammaṁ desetvā ovaditvā nāgarājānaṁ gaṇhitvā attano vimānaṁ eva agamāsi.

Satthā imaṁ dhammadesanaṁ āharitvā saccāni pakāsetvā jātakaṁ samodhānesi: (saccapariyosāne upāsako sakadāgāmiphale patiṭṭhahi) "tadā sotāpaṇṇo upāsako parinibbāyi, nāgarājā Sāriputto ahosi, samudda-devatā aham evā" 'ti.

CAMMASĀṬAKA-JĀTAKA.

'Kalyāṇarūpo vatāyan' ti. Idaṁ Satthā Jetavane viharanto cammasāṭakaṁ nāma paribbājakaṁ ārabbha kathesi. Tassa kira cammam eva nivāsanañ ca pārupanañ ca. So ekadivasaṁ paribbājakārāmā nikkhamitvā Sāvatthiyaṁ bhikkhāya caranto eḷakānaṁ yujjhanaṭṭhānaṁ sampāpuṇi. Eḷako taṁ paharitukāmo osakkhi. Paribbājako "esa mayham apacitiṁ dassetīti" na paṭikkami. Eḷako vegenāgantvā taṁ ūrumhi paharitvā pātesi.

Tassa taṁ asantapaggahakāranaṁ bhikkhusaṁghe pākataṁ ahosi. Bhikkhū dhammasabhāyam kathaṁ samutthāpesuṁ: „āvuso, cammasāṭaka-paribbājako asantapaggahaṁ katvā vināsaṁ patto „ti, Satthā āgantvā „kāya nu ,ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā" ti pucchitvā „imāya nāma "ti vutte „na bhikkhave idān' eva pubbe p' essa asantapaggahaṁ katvā vināsaṁ patto" ti vatvā atītaṁ āhari:

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto ekasmiṁ vāṇijakūle nibbattitvā vaṇijjaṁ karoti. Tadā eko cammasāṭako paribbājako Bārāṇasiyaṁ bhikkhāya caranto eḷakānaṁ yujjhanaṭṭhānaṁ patvā eḷakaṁ osakkantaṁ disvā„ apacitiṁ me karotīti" saññāya apaṭikkamitvā "imesaṁ ettakānaṁ manussānaṁ antare ayaṁ eko eḷako amhākaṁ guṇaṁ jānātīti" tassa añjaliṁ paggaṇhitvā ṭhito paṭhamaṁ gāthaṁ āha:

Kalyāṇarūpo vat' ayaṁ catuppado
Subhaddako c' eva supesalo ca,
yo brāhmaṇaṁ jātimantūpapannaṁ
apacāyati meṇḍavaro yasassīti.

Tasmiṁ khaṇe āpaṇe nisinno paṇḍitavāṇijo taṁ paribbājakaṁ nisedhento dutiyaṁ gāthaṁ āha:

Mā brāhmaṇā ittaradassanena
vissāsam āpajji cutuppadassa,
daḷhappahāraṁ abhikaṁkhamāno
avasakkhatī dassasi suppahāran ti

Tassa pana paṇḍitavāṇijassa kathentass' eva meṇḍakovegenāgantvā ūrumhi paharitvā tatth' eva vedanāmattaṁ katvā pātesi. So paridevamāno nipajji. Satthā taṁ kāraṇaṁ pakāsento tatiyaṁ gātham āha:

Satthi bhaggaṁ, vaṭṭito khāribhāro,
sabbaṁ bhaṇḍaṁ brāhmaṇassīdha bhinnaṁ,
bāhā paggayha kandati...
abhidhāvatha, haññate brahmacārīti.

Catutthaṁ gāthaṁ paribbājako āha:

Evaṁ so nihato seti yo apujjaṁ namassati
yathāham ajja pahato hato meṇḍena dummatīti.

Iti so paridevanto tath' eva jīvitakkhayaṁ patto ti. Sathā imaṁ desanaṁ āharitvā jātakaṁ samodhānesi: "tadā cammasāṭaka etarahi cammasāṭako va, paṇḍitovāṇijo pana aham evā" 'ti'

SASA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto sasayoniyaṁ nibbatitvā araññe vasati. Tassa pana araññassa ekato pabbatapādo ekato nadī ekato paccantagāmako. Apare pi 'ssa tayo sahāyā ahesuṁ: makkaṭo sigālo uddo ti. Te cattāro pi paṇḍitā ekato vasantā attano gocaraṭṭhāne gocaraṁ gahetvā sāyaṇhasamaye ekato sannipatanti.

Sasapaṇḍito "dānaṁ dātabbaṁ, sīlaṁ rakkhitabbaṁ, uposathakammaṁ kātabban" ti tiṇṇaṁ janānaṁ ovādavasena dhammaṁ deseti. Te tassa ovādaṁ sampaṭicchitvā attano attano nivāsagumbaṁ pavisitvā vasanti. Evaṁ kāle gacchante ekadivasaṁ Bodhisatto ākāsaṁ oloketvā candaṁ disvā "sve uposathadivaso" ti ñatvā itare tayo āha: "sve uposatho, tumhe tayo pi janā sīlaṁ samādiyitvā uposathikā hotha, sīle patiṭṭhāya dinnadānaṁ mahapphalaṁ hoti, tasmā yācake sampatte tumhehi khāditabbāhārato datvā khādeyyāthā" 'ti.

Te "sādhū" 'ti sampaṭicchitvā attano vasanaṭṭhānesu vasitvā puna divase tesu uddo pāto va "gocaraṁ pariyesissāmīti" nikkhamitvā Gaṅgātīraṁ gato. Ath' eko bālisiko satta rohitamacche uddharitvā valliyā āvuṇitvā netvā Gaṅgātīre vālikāya paṭicchādetvā macche gaṇhanto adho Gaṅgaṁ bhassi. Uddo macchagandhaṁ ghāyitvā vālikaṁ viyūhitvā macche disvā nīharitvā "atthi nu kho imesaṁ sāmiko" ti tikkhattuṁ ghosetvā sāmikāni appassanto valliyaṁ ḍasitvā attano vasanagumbe ṭhapetvā "velāyam eva khādissāmīti" attano sīlaṁ āvajjanto nipajji.

Sigālo pi nikkhamitvā gocaraṁ pariyesanto ekassa khettagopakassa kuṭiyaṁ dve maṁsasūlāni ekaṁ godhaṁ ekañ ca dadhivārakaṁ disvā "atthi nu kho etassa sāmiko ti tikkhattuṁ ghosetvā sāmikaṁ adisvā dadhibhārakassa uggahaṇarajjukaṁ gīvāya pavesetvā maṁsasūle ca godhañ ca mukhena ḍasitvā netvā attano sayanagumbe ṭhapetvā 'velāyam eva khādissāmīti" attano sīlaṁ āvajjanto nipajji.

Makkaṭo pi vanasaṇḍaṁ pavisitvā ambapiṇḍiṁ āharitvā vasanagumbe ṭhapetvā "velāyam eva khādissāmīti" attano sīlaṁ āvajjanto nipajji.

Bodhisatto pana "velāyaṁ eva nikkhamitvā dabbatiṇāni khādissāmīti" attano gumbe yeva nipanno cintesi: "mama santikaṁ āgatānaṁ yācakānaṁ tiṇānī dātuṁ na sakkā, tilataṇḍulādayo pi mayaṁ n' atthi, sace me santikaṁ yācake āgacchissati attano sarīramaṁsaṁ dassāmīti."

Tassa sīlatejena Sakkassa paṇḍukambalasilāsanaṁ uṇhakāraṁ dassesi. So āvajjamāno imaṁ kāraṇaṁ disvā 'sasarājaṁ vīmaṁsissāmīti" paṭhamaṁ uddassa vasanaṭṭhānaṁ gantvā brāhmaṇavesena aṭṭhāsi, brāhmaṇa, kimatthaṁ ṭhito sīti" ca vutte "paṇḍita, sace kiñci āhāraṁ labheyyaṁ uposathiko hutvā samaṇadhammaṁ kareyyan" ti.

So "sādhu dassāmi ti āhāran" ti tena saddhiṁ sallapanto paṭhamaṁ gātham āha:

Satta me rohitā macchā
udakā thalaṁ ubbhatā,
idaṁ brāhmaṇa me atthi,
etaṁ bhutvā vane vasā'ti.

Brāhmaṇo "pāto va tāva hotu, pacchā jānissāmīti" sigālassa santikaṁ gato, tenāpi "kimatthaṁ ṭhito sīti" vutte tath' evāha.

Sigālo "sādhu dassāmīti tena saddhiṁ sallapanto dutiyaṁ gātham āha:

Dussam me khettapālassa
rattibhattaṁ apābhataṁ,
maṁsasūlā ca dve godhā
ekañ ca dadhivārakaṁ,
idaṁ brāhmaṇa me atthi,
etaṁ bhutvā vane vasā 'tī.

Brāhmaṇo "pāto va tāva hotu, pacchā jānissāmīti" makkaṭassa santikaṁ gato, tenāpi "kimatthaṁ ṭhito sī'ti vutte tath' evāha.

Makkaṭo "sādhu dammīti" tena saddhiṁ sallapanto tatiyaṁ gātham āha:

Ambapakk' odakaṁ sītaṁ
sītacchāyaṁ manoramaṁ,
idaṁ brāhmaṇa me atthi,
etaṁ bhutvā vane vasā 'ti.

Brāhmaṇo "pāto va tāva hotu, pacchā jānissāmīti" sasapaṇḍitassa santikaṁ gato, tenāpi "kimatthaṁ ṭhito sīti vutte tath' evāha.

Taṁ sutvā Bodhisatto somanassappatto "brāhmaṇa, suṭṭhu te kataṁ āhāratthāya mama santikaṁ āgacchantena, ajjāhaṁ mayā adinnapubbaṁ dānaṁ dassāmi, tvaṁ pana sīlavā pāṇātipātaṁ na karissasi, gaccha tāta dārūni saṁkaḍḍhitvā aṅgāre katvā mayhaṁ ārocehi, ahaṁ attānaṁ pariccajitva aṅgāragabbhe patissāmi, mama sarīre

pakke tvaṁ maṁsaṁ khāditvā samaṇadhammaṁ kareyyāsīti" tena saddhiṁ sallapanto catutthaṁ gāthaṁ āha:

Na sasassa tilā atthi
na muggā nāpi taṇḍulā,
iminā agginā pakkaṁ
mamaṁ bhutvā vane vasā 'ti.

Sakko tassa kathaṁ sutvā attano ānubhāvena ekaṁ aṅgārarāsiṁ māpetvā Bodhisattassa ārocesi. So dabbatiṇasayanato uṭṭhāya tattha gantvā "sace me lomantaresu pāṇakā atthi te mā mariṁsu" 'ti vatvā tikkhattuṁ sarīraṁ vidhūnitvā sakasarīraṁ dānamukhe datvā laṁghitvā padumapuñje rājahaṁso viya pamuditacitto aṅgārarāsimhi pati.

So pana aggi Bodhisattassa sarīre lomakūpamattam pi uṇhaṁ kātuṁ nāsakkhi, himagabbhaṁ paviṭṭho viya ahosi. Atha Sakkaṁ āmantetvā "brāhmaṇa, tayā kato aggi atisītalo, mama sarīre lomakūpamattam pi uṇhaṁ kātuṁ na sakkoti, kiṁ nām' etan" ti āha.

"Paṇḍita, nāhaṁ brāhmaṇo, Sakko aham asmi, tava vīmaṁsanatthāya āgato" ti. "Sakka, tvaṁ tāva tiṭṭha, sakala pi ce lokasannivāso maṁ dānena vimaṁseyya n'eva me adātukāmataṁ passeyyā" 'ti Bodhisatto sīhanādaṁ nadi.

Atha naṁ Sakko "sasapaṇḍita, tava guṇo sakalakappaṁ pākaṭo hotu" 'ti pabbataṁ pīḷetva pabbatarasaṁ ādāya candamaṇḍale sasalakkhaṇaṁ ālikhitvā Bodhisattaṁ āmantetvā tasmiṁ vanasaṇḍe tasmiṁ yeva vanagumbe taruṇadabbatiṇapiṭṭhe nipajjāpetvā attano devaṭṭhānam eva gato. Te pi cattāro paṇḍitā sammodamānā sīlaṁ pūretvā uposathakammaṁ katvā yathākammaṁ gatā.

NIGRODHAMIGA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārayamāne Bodhisatto migayoniyaṁ paṭisandhiṁ gaṇhi. So mātukucchito nikkhanto suvaṇṇavaṇṇo ahosi, akhīni c' assa maṇiguḷasadisāni ahesuṁ, siṅgāni rajatavaṇṇāni, mukhaṁ rattakambalapuñjavaṇṇaṁ, hatthapādapariyantā lākhāparikammakatā viya, vāladhi camarassa viya ahosi, sarīraṁ pan' assa mahantaṁ assapotakappamānaṁ ahosi.

So pañcasatamigaparivāro araññe vāsaṁ kappesi nāmena Nigrodhamigarājā nāma. Avidūre pan" añño pi pañcasatamigaparivāro Sākhāmigo nāma vasati, so pi suvaṇṇavaṇṇo va ahosi. Tena samayena Bārāṇasirājā migavadhapasuto hoti, vinā maṁsena na bhuñjati, manussānaṁ kammacchedaṁ katvā sabbe negamajānapade sannipātetvā devasikaṁ migavaṁ gacchati. Manussā cintesuṁ: ayaṁ rājā amhākaṁ kammacchedaṁ karoti, yan nūna mayaṁ uyyāne migānaṁ nivāpaṁ vapitvā pāṇīyaṁ sampādetvā bahumige uyyāne pavesetvā dvāraṁ bandhitvā rañño niyyādemā" ti.

Te sabbe uyyāne nivāpatiṇam ropetvā udakaṁ sampādetvā dvāraṁ yojāpetvā nāgare ādāya muggarādinānāvudhahatthā araññaṁ pavisitvā mige pariyesamānā 'majjhe ṭhite mige gaṇhissāmā" 'ti yojanamattaṁ ṭhānaṁ parikkhipitvā saṅkhipamānā Nigrodhamiga-Sākhamigānaṁ vasanaṭṭhānaṁ majjhe katvā parikkhipiṁsu.

Atha taṁ migagaṇaṁ disvā rukkhagumbādayo ca bhūmiñ ca muggarehi paharantā migagaṇaṁ gahanaṭṭhānā

nato nīharitvā asisattidhanuādīni āvudhāni uggiritvā mahānādaṁ nadantā taṁ migagaṇaṁ uyyānaṁ pavesetvā dvāraṁ pidhāya rājānaṁ upasaṁkamitvā "Deva, nibaddhaṁ migavaṁ gacchantā amhākaṁ kammaṁ nāsetha, amhehi araññato mige ānetvā tumhākaṁ uyyānaṁ pūritaṁ, ito paṭṭhāya tesaṁ maṁsaṁ khādathā" iti rājānaṁ āpucchitvā pakkamiṁsu.

Rājā tesaṁ vacanaṁ sutvā uyyānaṁ gantvā mige olokento dve suvaṇṇamige disvā tesaṁ abhayaṁ adāsi. Tato paṭṭhāya pana kadāci sāmaṁ gantvā ekamigaṁ vijjhitvā āneti, kadāci tassa bhattakārako gantvā vijjhitvā āharati. Migā dhanuṁ disvā va maraṇabhayena tajjitā palāyanti, dve tayo pahāre labhitvā kilamanti pi gilānāpi honti maraṇam pi pāpuṇanti. Migagaṇo taṁ pavattiṁ Bodhisattassa ārocesi.

So Sākhaṁ pakkosāpetvā āha: "samma, bahū migā nassanti, ekaṁsena maritabbe sati ito paṭṭhāya mā kaṇḍena mige vijjhantu, dhammagaṇḍikaṭṭhāne migānaṁ vāro hotu, ekadivasaṁ mama parisāya vāro pāpuṇātu, ekadivasaṁ tava parisāya vāro pāpuṇātu, vārappatto migo gantvā dhammagaṇḍikāya sīsaṁ ṭhapetvā nipajjatu, evaṁ sante migā vaṇitā na bhavissantīti." So "sādhū" ti sampaṭicchi.

Tato paṭṭhāya vārappatto va migo gantvā dhammagaṇḍikāya gīvaṁ ṭhapetvā nipajjati. Bhattakārako āgantvā tattha nipannakam eva gahetvā gacchati. Atha ekadivasaṁ Sākhamigassa parisāya ekissā gabbhinīmigiyā vāro pāpuṇi. Sā Sākhaṁ upasaṁkamitvā sāmi, aham pi

gabbhinī, puttakaṁ vijāyitvā dve janā vāraṁ gamissāma, mayhaṁ vāraṁ atikkamehīti" āha. So na sakkā tava vāraṁ aññesaṁ pāpetuṁ, tam eva tuyhaṁ pattaṁ jānissasi, gacchāhīti" āha.

Sā tassa santikā anuggahaṁ alabhamānā Bodhisattaṁ upasaṁkamitvā taṁ atthaṁ ārocesi. So tassā vacanaṁ sutvā 'hotu, gaccha tvaṁ, ahan te vāraṁ atikkamessāmīti" sayaṁ gantvā dhammagaṇḍikāya sīsaṁ katvā nipajji. Bhattakāro taṁ disvā "laddhābhayo migarājā gaṇḍikāya nipanno, kin nu kāraṇaṁ" ti vegena gantvā rañño ārocesi.

Rājā tāvad eva rathaṁ āruyha mahantena parivārena āgantvā Bodhisattaṁ disvā āha: "samma migarāja, nanu mayā tuyhaṁ abhayaṁ dinnaṁ, kasmā tvaṁ idha nipanno" ti, "Mahārāja, gabbhinī migī āgantvā 'mama vāraṁ aññassa pāpehīti' āha, na sakkā kho pana mayā ekassa maraṇadukkhaṁ aññassa upari pakkhipituṁ, sv-āhaṁ attano jīvitaṁ tassā datvā tassā santakaṁ maraṇaṁ gahetvā idha nipanno, mā aññaṁ kiñci āsaṁkittha mahārājā" ti.

Rājā āha: "sāmi suvaṇṇavaṇṇamigarāja, mayā tādiso khantimettānuddayasampanno manussesu pi na diṭṭhapubbo, tena te pasanno 'smi, uṭṭhehi, tuyhañ ca tassā ca abhayaṁ dammīti." "Dvīhi abhaye laddhe avasesā kiṁ karissanti narindā ti. Avasesānaṁ pi abhayaṁ dammi sāmīti." "Mahārāja evam pi uyyāne yeva migā abhayaṁ labhissanti, sesā kiṁ karissantīti. "Etesaṁ pi abhayaṁ dammissāmīti. "Mahārāja, migā tāva abhayaṁ labhantu,

sesā catuppadā kiṁ karissantīti. "Etesam pi abhayaṁ dammi sāmīti. "Mahārāja catuppadā tāva abhayaṁ labhantu, dvijagaṇā kiṁ karissantīti. Etesam pi dammi sāmīti. Mahārāja, dvijagaṇā tāva abhayaṁ labhissanti, udake vasantā macchā kiṁ karissantīti. "Etesaṁ pi abhayaṁ dammisāmīti.

Evaṁ Mahāsatto rājānaṁ sabbasattānaṁ abhayaṁ yācitvā uṭṭhāya rājānaṁ pañcasu sīlesu patiṭṭhāpetvā dhammaṁ cara mahārāja, mātāpitūsu puttadhītāsu brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu dhammaṁ caranto samaṁ caranto kāyassa bhedā sugatiṁ saggaṁ lokaṁ gamissasīti rañño Buddhalīḷhāya dhammaṁ desetvā katipāhaṁ uyyāne vasitvā rañño ovādaṁ datvā migagaṇaparivuto araññaṁ pāvisi.

Sāpi kho migadhenu pupphakaṇṇikasadisaṁ puttaṁ vijāyi. So kīḷamāno Sākhamigassa santikaṁ gacchati. Atha naṁ mātā tassa santikaṁ gacchantaṁ disvā "putta, ito paṭṭhāya mā etassa santikaṁ gaccha. Nigrodhassa eva santikaṁ gaccheyyāsīti" ovadantī imaṁ gāthaṁ āha:

Nigrodham eva seveyya, na Sākhaṁ upasaṁvase,
Nigrodhasmiṁ mataṁ seyyo, yañce Sākhasmin jīvitaṁ ti.

Tato paṭṭhāya ca pana abhayaladdhakā migā manussānaṁ sassāni khādanti. Manussā "laddhābhayā ime migā ti paharituṁ vā palāpetuṁ vā na visahanti. Te rājaṅgaṇe sannipatitvā rañño tam atthaṁ ārocesuṁ. Rājā "mayā pasannena Nigrodhamigavarassa varo dinno, ahaṁ rajjaṁ jaheyyaṁ na ca taṁ paṭiññaṁ, gacchatha na koci mama vījite mige paharituṁ labhatīti.'

Nigrodhamigo taṁ pavattiṁ sutvā migagaṇaṁ sannipātāpetvā, "ito paṭṭhāya paresaṁ sassaṁ khādituṁ na labhathā ti mige vāretvā manussānaṁ ārocāpesi: ito paṭṭhāya sassakārakamanussā sassarakkhanatthaṁ vatiṁ mā karontu, khettaṁ pana āvijjhitvā paṇṇasaññaṁ bandhantū ti.

Tato paṭṭhāya kira khettesu paṇṇabandhanasaññaṁ udapādi, tato paṭṭhāya paṇṇasaññaṁ atikkamanakamigo nāma na atthi, ayaṁ kira nesaṁ Bodhisattato laddha ovādo. Evaṁ migagaṇaṁ ovaditvā Bodhisatto yāvatāyukaṁ ṭhatvā saddhiṁ migehi yathākammaṁ gato. Rājāpi Bodhisattassa ovāde ṭhatvā puññani katvā yathākammaṁ gato.

VALĀHASSA-JĀTAKA.

Atīte Tambapaṇṇidīpe Sirisavatthu nāma yakkha-nagaraṁ ahosi. Tattha yakkhiniyo vasiṁsu. Tā bhinna-nāvānaṁ āgatakāle alaṁkatapatiyattā khādaniyaṁ bho-janiyaṁ gāhāpetvā dāsigaṇaparivutā dārake aṅkenādāya vāṇije upasaṁkamanti. Tesaṁ "manussavāsaṁ āgato amhā" 'ti saññāṇanatthaṁ tattha tattha kasigorakkhādīni karante manusse gogaṇe sunakhe ti evam adīni dassenti, vāṇijānaṁ santikaṁ gantvā "imaṁ yāguṁ pivatha, bhattaṁ bhuñjatha, khādaniyaṁ khādathā" 'ti vadanti.

Vāṇijā ajānantā tāhi dinnaṁ paribhuñjanti. Atha tesaṁ khāditvā bhuñjitvā vissammitakāle paṭisanthāraṁ karonti. "Tumhe katthavāsikā, kuto āgatā, kahaṁ gacchissatha, kena kammena idhāgatā" ti pucchanti, 'bhinnanāvā hutvā idhāgatā amhā" ti vutte ca sādhu ayyā, amhākaṁ pi sāmikānaṁ nāvaṁ abhirūhitvā gatānaṁ tīṇi saṁvaccharāni atikkantāni te matā bhavis-santi, tumhe pi vāṇijā yeva, mayaṁ tumhākaṁ pādapari-cārikā bhavissāmā" 'ti vatvā te vāṇije itthikuṭahāvabhāva-vilāsehi palobhetvā yakkhanagaraṁ netvā sace paṭhama-gahitā manussā atthi te devasaṁkhalikāya bandhitvā kā-raṇaghare pakkhipanti. Attano vasanaṭṭhāne bhinnanāva-manusse alabhantiyo pana parato Kalyāṇiṁ orato Nāga-dīpan ti evaṁ samuddatīraṁ anuvicaranti, ayaṁ tāsaṁ dhammatā.

Ath' ekadivasaṁ pañcasatā bhinnanāvā vāṇijā tāsaṁ nagarasamīpe uttariṁsu. Tā tesaṁ santikaṁ gantvā palobhetvā yakkhanagaraṁ ānetvā paṭhamagahitamanusse devasaṁkhalikāya bandhitvā kāraṇaghare pakkhipitvā jeṭṭhayakkhinī jeṭṭhavāṇijam sesā sese ti tā pañcasatā yakkhiniyo te pañcasate vāṇije attano sāmike akaṁsu. Atha sā jeṭṭhayakkhinī rattibhāge vānije niddaṁ gate uṭṭhāya gantvā kāraṇaghare manusse māretvā maṁsaṁ khāditvā āgacchati. Sesāpi tatth' eva karonti.

Jeṭṭhayakkiniyā manussamaṁsaṁ khāditvā āgatakāle sarīraṁ sītalaṁ hoti. Jeṭṭhavānijo pariganhanto tassā yakkhinibhāvaṁ ñatvā 'imā pañcasatāpi yakkhiniyo bhavissanti, amhehi palāyituṁ vaṭṭatīti" punadivase pāto va mukhadhovanatthāya gantvā sesavānijānaṁ ārocesi: 'imā yakkhiniyo na mānusiyo, aññesaṁ bhinnāvānaṁ āgatakāle te sāmike katvā amhe khādissanti, ettha amhe palāyāmā "ti tesu aḍḍhateyyasatā "mayaṁ etā vijahituṁ na sakkhissāma, tumhe gacchatha, mayaṁ na palāyissāmā 'ti āhaṁsu. Jeṭṭhavāṇijo attano vacanakare aḍḍhateyyasate gahetvā tāsam bhīto palāyi.

Tasmim pana kāle Bodhisatto valāhassayoniyaṁ nibbatti, sabbaseto kākasīso muñjakeso iddhimā vehāsaṁgamo ahosi. So Himavantato ākāse uppatitvā Tambapaṇṇidīpaṁ gantvā tattha Tambapaṇṇisare pallale sayam jātasālim khāditvā gacchati, evaṁ gacchanto va "janapadam gantukāmā atthi, janapadaṁ gantukāmā atthīti tikhhattuṁ karuṇāya paribhāvitaṁ mānusivācaṁ bhāsati. Te tassa vacanaṁ sutvā upasaṁkamitvā añjaliṁ pag-

gayha 'sāmi, mayaṁ janapadaṁ gamissāmā "ti āhaṁsu. "Tena hi mayhaṁ piṭṭhiṁ abhirūhathā" ti.

Ath' ekacce abhirūhiṁsu, ekacce vāladhiṁ gaṇhiṁsu ekacce anjaliṁ paggahetvā aṭṭhaṁsu yeva. Bodhisatto antamaso anjaliṁ paggahetvā ṭhite sabbe pi te aḍḍhateyyasate vāṇije attano ānubhāvena janapadaṁ netvā sakasakaṭṭhānesu patiṭṭhāpetvā attano vasanaṭṭhānaṁ agamāsi. Tāpi kho yakkhiniyo aññesaṁ āgatakāle te tattha ohīnake aḍḍhateyyasate manusse vadhitvā khādiṁsu.

CATUDVĀRA-JĀTAKA.

Atīte Kassapa-dasabalassa kāle Bārāṇasiyaṁ asītikoṭivibhavassa seṭṭhino putto Mittavindako nāma ahosī. Tassa mātāpitaro sotāpannā ahesuṁ so pana dussīlo assaddho.

Atha naṁ aparabhāge pitari kālakate mātā kuṭumbaṁ vicārentī āha: tāta, tayā dullabhamanussattaṁ laddhaṁ, dānaṁ dehi sīlaṁ rakkha, uposathakammaṁ kara, dhammaṁ suṇāhīti. "Amma, na mayhaṁ dānādībi attho, mā maṁ kiñci avaca, ahaṁ yathākammaṁ gamissāmīti evaṁ vadantaṁ pi taṁ ekadivasaṁ puṇṇamuposathadivase mātā āha: 'tāta ajja abhilakkhito mahāuposathadivaso, ajja uposathaṁ samādiyitvā vihāraṁ gantvā sabbarattiṁ dhammaṁ sutvā ehi, ahaṁ te sahassaṁ dassāmīti.

So 'sādhū' ti dhanalobhena uposathaṁ samādiyitvā bhuttapātaraso vihāraṁ gantvā divasaṁ vitināmetvā rattiṁ yathā ekaṁ pi dhammapadaṁ kaṇṇaṁ na paharati tathā ekasmiṁ padese nipajjitvā niddaṁ okkamitvā punadivase pāto va mukhaṁ dhovitvā gehaṁ gantvā nisīdi. Mātā pana assa "ajja me putto dhammaṁ sutvā pāto va dhammakathikatheraṁ ādāya āgamissatīti yāguṁ khādaniyaṁ bhojaniyaṁ paṭiyādetvā āsanaṁ paññāpetvā tassāgamanaṁ patimānenti, taṁ ekekaṁ āgataṁ disvā 'tāta dhammakathiko kena nānīto ti vatvā "na mayhaṁ dhammakathikena attho ti vutte "tena hi yāguṁ pivā" ti āha.

So "tumhehi mayhaṁ sahassaṁ paṭissutaṁ, taṁ tāva me detha, pacchā pivissāmīti āha. "Piva tāta

pacchā gaṇhissasīti". Gahetvā va pivissāmīti". Atha assa mātā sahassabhaṇḍikaṁ purato ṭhapesi. So yāguṁ pivitvā sahassabhaṇḍikaṁ gahetvā vohāraṁ karonto nacirass' eva visaṁ satasahassaṁ uppādesi. Ath' assa etad ahosi: 'nāvaṁ uṭṭhāpetvā vohāraṁ karissāmīti". So nāvaṁ uṭṭhāpetvā "amma, ahaṁ nāvāya vohāraṁ karissāmīti' āha.

Atha naṁ mātā 'tvaṁ tāta ekaputtako, imasmiṁ ghare dhanaṁ pi bahuṁ, samuddo anekādīnavo na gamīti' vāresi. So 'ahaṁ gamissām' eva, na sakkā maṁ vāretun" ti vatvā ahaṁ tāta vāressāmīti" mātarā hatthe gahito hatthaṁ vissajjāpetvā mātaraṁ paharitvā pātetvā antaraṁ katvā gantvā nāvāya samuddaṁ pakkhandi. Nāvā sattame divase Mittaviṇḍakaṁ nissāya samuddapiṭṭhe niccalā aṭṭhāsi.

Kālakaṇṇisalākā vāriyamānā Mittavindakassa, eva hatthe tikkhattuṁ pati. Ath' assa ulumpaṁ datvā "imaṁ ekaṁ nissāya bahū mā vinassantū" 'ti taṁ samudde khipiṁsu, tāvad eva nāvā javena samuddaṁ pakkhandi. So pi ulumpe nipajjitvā ekaṁ dīpam pāpuṇi.

Tattha phaṭikavimāne catasso petiyo addasa. Tā sattāhaṁ dukkhaṁ anubhavanti, sattāhaṁ sukhaṁ: So tāhi saddhiṁ sattāhaṁ dibbasampattim anubhavi. Atha naṁ tā dukkhānubbhavanatthāya gacchamānā "sāmi, mayaṁ stttame divase āgamissāma, yāva mayaṁ āgacchāma tāva anukkaṇṭhamāno idh'eva vasā 'iti vatvā agaṁsu. So taṇhāvasiko hutvā tasmiṁ yeva phalake nipajjitvā puna samuddapiṭṭhena gacchanto aparam pi

dīpam patvā tattha rajatavimāne aṭṭha petiyo disvā etena eva upāyena aparasmiṁ dīpake maṇivimāne soḷasa aparasmiṁ kanakavimāne dvattiṁsa petiyo disvā tāhi saddhiṁ dibbasampattiṁ anubhavitvā tāsam pi dukkhaṁ anubhavituṁ gatakāle puna samuddapiṭṭhena gacchanto ekaṁ pākāraparikkhittaṁ catudvāraṁ nagaraṁ addasa, ussadanirayo kira so bahunnaṁ nerayikasattānaṁ kammkaraṇānubhavanaṭṭhānaṁ. Mittavindakassa pana alaṁkatapaṭiyattaṁ nagaraṁ viya hutvā upaṭṭhāsi. So "imaṁ nagaraṁ pavisitvā rājā bhavissāmīti" cintetvā pavisitvā khuracakkaṁ ukkhipitvā paccamānaṁ nerayikasattaṁ addasa, ath' assa taṁ tassa sīse khuracakkaṁ padumaṁ hutvā upaṭṭhāsi, ure pañcaṅgikabandhanaṁ uracchadapasādhanaṁ hutvā sarīrato galantaṁ lohitaṁ lohitacandanavilepanaṁ hutvā paridevanasaddo madhuragītasaddo hutvā upaṭṭhāsi.

So tassa santikaṁ gantvā „bho purisa, ciraṁ tayā padumaṁ dhāritaṁ, dehi me etan" ti āha. "Samma na-y-idam padumaṁ, khuracakkam etan" ti. „Tvaṁ mayhaṁ adātukāmatāya evaṁ vadasīti".

Nerayikasatto cintesi: "mayhaṁ kamamaṁ khīṇaṁ bhavissati, imināpi mayā viya mātaraṁ paharitvā āgatena bhavitabbaṁ, dassāmi 'ssa khuracakkan" ti. Atha naṁ "ehi bho, gaṇha imaṁ paduman" tī vatvā khuracakkaṁ tassa sīse khipi, taṁ tassa matthakaṁ piṁsamānaṁ bhassi. Tasmiṁ khaṇe Mittavindako tassa khuracakkabhāvaṁ ñatvā 'tava khuracakkaṁ gaṇhā" ti vedanāmatto paridevi. Itaro antaradhāyi.

SUPPĀRAKA-JĀTAKA.

Atīte Bharuraṭṭhe Bharurājā nāma rajjaṁ kāresi. Bharukacchaṁ nāma paṭṭanagāmo ahosi. Tadā Bodhisatto Bharukacche niyyāmakajeṭṭhassa putto hutvā nibbatti, pāsādiko suvaṇṇavaṇṇo. Suppārakakumāro ti'ssa nāmaṁ kariṁsu.

So mahantena parivārena vaḍḍhanto soḷasavassakāle yeva niyyāmakasippe nipphattiṁ patvā aparabhāge pitu accayena niyyāmakajeṭṭhako hutvā niyyāmakakammaṁ akāsi, paṇḍito ñāṇasampanno ahosi, tena ārūḷhanāvāya vyāpatti nāma n' atthi. Tassa aparabhāge loṇajalapahaṭāni dve pi cakkhūni nassiṁsu.

So tato paṭṭhāya niyyāmakajeṭṭhako hutvā pi niyyāmakakammaṁ akatvā "rājānaṁ nissāya jīvissāmī" ti rājānaṁ upasaṁkami. Atha naṁ rājā agghāpaniyakamme ṭhapesi. Tato paṭṭhāya rañño hatthiratanaṁ assaratanaṁ muttasāra-maṇisārādīni agghāpeti.

Ath' ekadivasaṁ "rañño maṅgalahatthī bhavissatīti" kālapāsāṇakūṭavaṇṇaṁ ekaṁ vāraṇaṁ ānesuṁ. Taṁ disvā rājā "paṇḍitassa dassethā" ti āha. Atha naṁ tassa santikaṁ nayiṁsu. So hatthena tassa sarīraṁ parimadditvā" nāyaṁ maṅgalahatthī bhavituṁ anucchaviko, pacchāvāmanakadhātuko esa, etaṁ hi mātā vijāyamānā aṁsena paṭicchituṁ nāsakkhi, tasmā bhūmiyaṁ patitvā pacchimapādehi vāmanakadhātuko

jāto" ti āha. Hatthiṁ gahetvā āgate pucchiṁsu: Te "saccaṁ paṇḍito kathetīti" vadiṁsu. Taṁ kāraṇaṁ rājā sutvā tuṭṭho tassa aṭṭha kahāpaṇe dāpesi.

Pun' ekadivasaṁ "rañño maṅgalasso bhavissatīti" ekaṁ assaṁ ānayiṁsu. Taṁ pi rājā paṇḍitassa santikaṁ pesesi. So hatthena parāmasitvā "ayaṁ maṇgalassa bhavituṁ na yutto, etassa hi jātadivase yeva mātā mari, tasmā mātu khīraṁ alabhanto na sammā vaḍḍhito" ti āha. Sāpi 'ssa kathā saccā va ahosi. Taṁ pi sutvā rājā tussitvā aṭṭh' eva kahāpaṇe dāpesi.

Ath' ekadivasaṁ "maṅgalaratho bhavissatīti" rathaṁ āhariṁsu, taṁ pi rājā tassa santikaṁ pesesi. So taṁ hatthena parāmasitvā "ayaṁ ratho susirarukkhena kato, tasmā rañño nanucchaviko" ti āha. Sāpi 'ssa kathā saccā va ahosi. Rājā taṁ pi sutvā aṭṭh' eva kahāpaṇe dāpesi.

Ath' assa kambalaratanaṁ mahagghaṁ ānayiṁsu. Taṁ pi tass' eva pesesi. So hatthena parāmasitvā "imassa musikacchinnaṁ ekaṁ ṭhānaṁ atthīti" āha. Sodhentā taṁ disvā rañño ārocesuṁ. Rājā tussitvā aṭṭha eva kahāpaṇe dāpesi. So cintesi: "ayaṁ rājā evarupāni pi acchariyāni disvā aṭṭh, eva kahāpaṇe dāpesi, imassa dāyo nahāpitadāyo, nahāpitassa jātako bhavissati kiṁ me evarūpena rājupaṭṭhānena, attano vasanaṭṭhānaṁ eva gamissāmīti" so Bharukacchapaṭṭanaṁ eva paccāgami.

Tasmiṁ tattha vasante vāṇijā nāvaṁ sajjetvā, kaṁ niyyāmakaṁ karissāmā" ti mantetvā" Suppāraka-

paṇḍitena ārūḷhanāvā na vyāpajjati, esa paṇḍito upāyakusalo, andho samāno pi Suppāraka-paṇḍito va uttamo' ti taṁ upasaṁkamitvā "niyyāmko no hohītī" vatvā "tāta, ahaṁ andho, kathaṁ niyyāmakakammaṁ karissāmīti" vutte "sāmi, andhāpi tumhe eva amhākaṁ uttamo" ti punappuna yāciyamāno "sādhu tātā, tumhehi ārocitasaññāya niyyāmako bhavissāmīti "tesaṁ nāvaṁ abhirūhi.

Te nāvāya mahāsamuddaṁ pakkhandiṁsu. Nāvā satta divasāni nirupaddavā agamāsi, tato akālavātaṁ uppajji, nāvā cattāro māse pakatisamuddapiṭṭhe vicaritvā Khuramālasamuddaṁ nāma pattā, tattha macchā manussasamānasarīrā khuranāsā udake ummujjanimujjaṁ karonti. Vāṇijā te disvā Mahāsattaṁ taṁ āhaṁsu :

Ummujjanti nimujjanti manussā khuranāsikā.
Suppāraka taṁ pucchāma, samuddo katamo ayan ti.

Evaṁ tehi puṭṭho Mahāsatto niyyāmakasuttena saṁsandetvā dutiyaṁ gātham āha :

Bharukacchā payātānaṁ vāṇijānaṁ dhanesinaṁ
nāvāya vippanaṭṭhāya Khuramālīti vuccatīti.

Tasmiṁ pana samudde vajiraṁ uppajjati. Mahāsatto "sac' āham 'ayaṁ vajirasamuddo' ti evaṁ kathessāmi lobhena bahuṁ vajiraṁ gaṇhitvā nāvaṁ osīdāpessantī "ti tesaṁ anācikkhitvā nāvaṁ laggāpetvā upāyen' ekaṁ yottaṁ gahetvā macchagahaṇaniyamena: jālaṁ khipā

petvā vajirasāraṁ uddharitvā nāvāya pakkhipitvā aññaṁ appagghabhaṇḍaṁ chaḍḍāpesi. Nāvā taṁ samuddaṁ atikkamitvā parato Aggimālaṁ nāma gato. So pajjalita-aggikkhandho viya majjhantikasuriyo viya ca obhāsaṁ muñcanto aṭṭhāsi. Vāṇijā :—

Yathā aggiva suriyo va samuddo patidissati,

Suppāraka taṁ pucchāma, samuddo katamo ayan ti. gāthāya taṁ pucchiṁsu. Mahāsatto pi tesaṁ anantaragāthāya kathesi :

Bharukacchā 'payātānaṁ—pe—Aggimālīti vuccati. Tasmiṁ pana samudde suvaṇṇaṁ ussannaṁ ahosi. Mahāsatto purimanayena' eva tato pi suvaṇṇaṁ gāhāpetvā nāvāya pakkhipi. Nāvā taṁ pi samuddaṁ atikkamitvā khīraṁ viya dadhiṁ viya ca obhāsantaṁ Dadhimālaṁ nāma samuddaṁ pāpuṇi. Vāṇijā.

Yathā dadhiṁ va khīraṁ va samuddo patidissati —pe—gāthāya tassa nāmaṁ pucchiṁsu. Mahāsatto anantaragāthāya ācikkhi.

Bharukacchā payātānaṁ—pe—Dadhimālīti vuccatīti. Tasmiṁ pana samudde rajataṁ ussannaṁ. So tam pi upāyena gāhāpetvā nāvāya pakkhipāpesi. Nāvā tam pi samuddaṁ atikkamitvā nīlakusatiṇaṁ viya sampannasassam iva ca obhāsamānaṁ nīlavannaṁ Kusamālaṁ nāma samuddaṁ pāpuni. Vāṇijā.

Yathā kuso va sasso va samuddo patidissati—pe—gāthāya tassa pi nāmaṁ pucchiṁsu. So anantaragāthāya ācikkhi :

Bharukacchā payātānaṁ—pe—Kusamālīti vuccatīti Tasmiṁ pana samudde nīlamaniratanam ahosi. So tam pi upāyena gāhāpetvā pakkhipāpesi. Nāvā tam pi samuddaṁ atikkamitvā nalavanaṁ viya ca veḷuvanaṁ viya ca khāyamānaṁ Nalamālaṁ nāma samuddaṁ pāpuṇi. Vāṇijā:—

Yathā nalo va veḷuṁ va samuddo patidissati—pe—gāthāya tassa pi nāmaṁ pucchiṁsu. Mahāsatto anantaragāthāya kathesi:

Bharukacchā payātānaṁ—pe—Nalamālīti vuccatīti. Tasmiṁ pana samudde vaṁsarāgaveḷurīyaṁ ussannaṁ. So tam pi gāhāpetvā nāvāya pakkhipāpesi. Vāṇijā Vāḷabhamukhasamuddaṁ nāma passiṁsu, tattha udakaṁ kaḍḍhitvā kaḍḍhitvā sabbatobhāgena uggacchati, tasmiṁ sabbatobhāgena uggatodakaṁ sabbatobhāgena chinnataṭamahāsobho viya paññāyati, ūmmiyā uggatāya ekato papātasadisaṁ hoti, bhayajanano saddo uppajjati sotaṁ bhindanto viya hadayaṁ phālento viya, taṁ disvā vāṇijā bhītatasitā.

Mahābhayo bhiṁsanako samuddo suyyat' amānuso,
yathā sobbho papāto samuddo patidissati—pe—gāthāya tassa nāmaṁ pucchiṁsu.

Bharukacchā payātānaṁ—pe—Vāḷabhāmukhīti vuccatīti.

Bodhisatto anantaragāthāya tassa nāmaṁ ācikkhitvā "tātā, imaṁ Vāḷabhamukhaṁ samuddaṁ pattā nivattituṁ samatthā nāvā nāma n' atthi, ayaṁ samptta-

nāvaṁ nimujjāpetvā vināsaṁ pāpetīti" āha. Tañ ca nāvaṁ satta manussasatāni abhirūhiṁsu, te sabbe maraṇabhayabhītā ekappahārena eva Avīcimhi paccamānā sattāviya atikaruṇasaraṁ muñciṁsu. Mahāsatto 'ṭhapetvā maṁ añño etesaṁ sotthibhāvaṁ kātuṁ samattho nāma n' atthi, saccakiriyāya tesaṁ sotthiṁ karissāmitī cintetvā te āmantetvā "ṭāta, mam khippaṁ gandhodakena nahāpetvā ahatavatthāni nivāsāpetvā puṇṇapātiṁ sajjetvā nāvāya dhure ṭhapethā" ti. Te vegena tathā kariṁsu. Mahāsatto ubhohi hatthehi puṇṇapātiṁ gahetvā nāvāya dhure ṭhito saccakiriyaṁ karonto osānagāthaṁ āha.

Yato sarāmi attānaṁ yato patto'smi viññutam
nābhijānāmi saṁcicca ekapānam pi hiṁsitaṁ
etena saccavajjena sotthiṁ nāvā nivattatū 'ti.

Cattāro māse videsaṁ pakkhantā nāvā nivattitvā iddhimā viya iddhānubhāvena ekadivasen' eva Bharukacchapaṭṭanaṁ agamāsi, gantvā ca pana thale pi aṭṭhūsabhamattaṁ ṭhānaṁ pakkhanditvā nāvikassa gharadvāre aṭṭhāsi. Mahāsatto tesaṁ vāṇijānaṁ suvaṇṇarajatamaṇippavāḷavajirāni bhājetvā adāsi, "ettakehi vo ratanehi alaṁ, mā puna samuddaṁ pavisitthā" ti ca tesaṁ ovādaṁ datvā yāvajīvaṁ dānādīni puññāni katvā devapuraṁ pūresi.

UCCHANGA-JĀTAKA.

"Ucchaṅge deva me putto" ti. Idaṁ Satthā Jetavane viharanto aññataraṁ jānapaditthiṁ ārabbha kathesi. Ekasmiṁ hi samaye Kosalaraṭṭhe tayo janā aññatarasmiṁ aṭavimukhe kasanti. Tasmiṁ samaye anto aṭaviyaṁ corā manusse vilumpitvā palāyiṁsu. Te core pariyesitvā apassantā taṁ ṭhānaṁ āgantvā "tumhe aṭaviyaṁ vilumpitvā idāni kassakā viya hothā" ,ti te "corā ime" ti bandhitvā ānetvā Kosalarañño adaṁsu.

Ath' ekā itthī āgantvā "acchādanaṁ me detha, acchādanam me dethā" 'ti paridevantī punappuna rājanivesanaṁ pariyāti. Rājā tassā saddaṁ sutvā' dehi imissā acchādanan" ti āha. Sāṭakaṁ gahetvā agamaṁsu. So taṁ disvā "nāhaṁ etaṁ acchādanaṁ yācāmīti" āha. Manussā gantvā rañño nivedayiṁsu: "na kir' esā imaṁ acchādanaṁ katheti, sāmikacchādanaṁ kathetīti." Atha naṁ rājā pakkosāpetvā "tvaṁ kira sāmikacchādanaṁ yācasīti" pucchi. "Āma deva, itthiyā hi sāmiko acchādanaṁ nāma, sāmikamhi asati sahassamūlam pi sāṭakam nivatthā naggā yeva nāma". Imassa pan' atthassa sādhanatthaṁ.

Naggā nadī anodakā, naggaṁ raṭṭhaṁ arājikaṁ
itthī pi vidhavā naggā yassāpi dasa bhātaro 'ti

idaṁ suttaṁ āharitabbaṁ. Rājā tassā pasanno "te tayo janā kiṁ hontīti" pucchi. "Eko me deva sāmiko, eko bhātā, eko putto" ti. Rājā "ahan te tuṭṭho imesu tīsu ekaṁ demi, katamaṁ icchasīti" pucchi.

Sā aha: "ahm deva jivamānā ekaṁ sāmikaṁ labbhissāmi, puttaṃ pi labbhissām' eva, mātāpitunnaṁ pana me matattā bhātā va dullabho' bhātaram me dehi devā" ti. Rājā tussitvā tayo pi vissajjesi. Evaṁ taṁ ekikaṁ nissāya tayo janā dukkhato muttā. Taṁ kāraṇaṁ bhikkhusaṁghe pākaṭaṁ jātaṁ.

Ath' ekadivasaṁ bhikkhū dhammasabhāyaṁ sannipatitā "āvuso ekaṁ itthiṁ nissāya tayo janā dukkhā muttā" ti tassā guṇakathāya nisīdimsu. Satthā āgantvā "kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā" ti pucchitvā "imāya nāmā" ti vutte "na bhikkhave esā itthī idān' eva te tayo jane dukkhā mocesi, pubbe pi mocesi yeva" ti vatvā atītaṁ āhari.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente tayo janā aṭavimukhe kasantīti sabbaṁ purīmasadisaṁ eva. Tadā pana raññā "tīsu janesu kaṁ icchasīti" vutte sā āha; "tayo pi dātuṁ na sakkotha devā" 'ti. "Āma na sakkomīti." "Sace tayo pi dātuṁ na sakkotha bhātaraṁ me dethā" ti. "Puttakaṁ vā sāmikaṁ vā gaṇha, kin te bhātarā" tī ca vuttā "iti vatvā imaṁ gātham āha: "ete deva sulabhā, bhātā pana dullabho".

Ucchaṅge deva me putto pathe dhāvantiyā pati,
Taṇ ca desaṁ na passāmi yato sodariyam ānaye ti.

Rājā "saccaṁ esā vadatīti' tuṭṭhacitto tayo pi jane bandhanāgārato ānetvā adāsi. Sā tayo pi te gahetvā gatā.

Satthā pi "na bhikkhave idān" eva, pubbe pi esā ime tayo jane dukkhā mocesi yevā" ti imaṁ dhammadesanaṁ āharitvā anusandhiṁ ghaṭetvā jātakam samodhānesi; "atīte cattāro etarahi cattāro va, rājā pana ahan tena samayena" ti.

VEDABBHA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente ekasmiṁ gāmake aññataro brāhmaṇo Vedabbhaṁ nāma mantaṁ jānāti. So kira manto anaggho mahāraho. Nakkhattayoge laddhe taṁ mantaṁ parivattetvā ākāse ullokite ākāsato sattaratanavassaṁ vassati. Tadā Bodhisatto tassa brāhmaṇassa santike sippaṁ uggaṇhāti. Atha ekadivasaṁ bhāhmaṇo Bodhisattaṁ ādāya kenacid eva kāraṇīyena attano gāmā nikkhamitvā Cetiyaraṭṭhaṁ agamāsi. Antarāmagge ekasmiṁ araññaṭṭhāne pañcasatā pesanakacorā nāma panthaghātaṁ karonti. Te Bodhisattañ ca Vedabbhabrāhmaṇañ ca gaṇhiṁsu.

Kasmā pana ete pesanakacorā ti vuccanti, te kira dve jane gahetvā ekaṁ dhanāharaṇatthāya pesenti. tasmā pesankacorā ti eva vuccanti, te pi ca pitāputte gahetvā pitaraṁ "tvaṁ amhākaṁ dhanaṁ āharitvā puttaṁ gahetvā yāhīti" vadanti, eten" upāyena mātudhītaro gahetvā mātaraṁ vissajjenti, jeṭṭhakakaniṭṭhe gahetvā jeṭṭhakabhātikaṁ vissajjenti, ācariyantevāsike gahetvā antevāsikaṁ vissajjenti. Te tasmim pi kāle Vedabbhabrāhmaṇaṁ gahetvā Bodhisattaṁ vissajjesuṁ.

Bodhisatto ācariyaṁ vanditvā "ahaṁ ekāhadvīhaccayena āgamissāmi, tumhe mā bhāyittha, api ca kho pana mama vacanaṁ karotha, ajja dhanavassāpanakanakkhat-

tayogo bhavissati, mā kho tumhe dukkhaṁ asahanto mantaṁ parivattetvā dhanaṁ vassāpayittha, sace vassāpessatha tumhe vināsaṁ pāpuṇissatha ime ca pañcasatā corā" ti. Evaṁ ācariyaṁ ovaditvā dhanatthāya agamāsi. Corāpi suriye atthaṁ gate brhāmaṇaṁ bandhitvā nipajjāpesuṁ. Taṁ khaṇaṁ yeva pācinalokadhātuto paripuṇṇaṁ candamaṇḍalaṁ uṭṭhahi. Brāhmaṇo nakkhattaṁ olokento "dhanavassāpanakanakkhattayogo laddho, kim me dukkhena anubhūtena, mantaṁ parivaṭṭetvā ratanavassaṁ vassāpetvā corānaṁ dhanaṁ datvā yathāsukhaṁ gamissāmīti" cintetvā core āmantesi : "bho corā, tumhe maṁ kimatthāya gaṇhitthā" ti. "Dhanatthāya ayyā" ti. "Sace vo dhanena attho khippaṁ maṁ bandhanā mocetvā sīsaṁ nahāpetvā ahatavatthāni acchādetvā gandhehi vilimpāpetvā pupphāni pilandhāpetvā ṭhapethā" ti. Corā tassa kathaṁ sutvā tathā akaṁsu, Brāhmaṇo nakkhattayogaṁ ñatvā mantaṁ parivattetvā ākāsam ullokesi, Tāvadeva ākāsā ratanāni patiṁsu, Corā tam dhanaṁ saṁkaḍḍhitvā uttarāsaṅgesu bhaṇḍikaṁ katvā pāyiṁsu. Brāhmaṇo pi tesaṁ pacchato va agamāsi.

Atha te core aññe pañcasatā corā gaṇhiṁsu. "Kimatthaṁ amhe gaṇhathā" ti ca vutte "dhanatthāya" ti āhaṁsu. "Yadi vo dhanena attho etaṁ brāhmaṇaṁ gaṇha, eso ākāsaṁ ulloketvā dhanaṁ vassāpesi, amhākaṁ pi etam eten' eva dinnan" ti. Corā core vissajjetvā "amhākaṁ pi dhanaṁ dehīti" brāhmaṇaṁ gaṇhiṁsu. Brāhmaṇo "ahaṁ tumhākaṁ dhanaṁ dadeyyaṁ dhana-

vassāpanaka nakkhattayogo pana ito saṁvaccharamatthake bhavissati, yadi vo dhanena attho adhivāsetha tadā dhanavassaṁ vassāpessāmīti" āha.

Corā kujjhitvā "ambho duṭṭhabrāhmaṇa āññesaṁ idān' eva dhnaṁ vassāpetvā ambe aññaṁ saṁvaccharaṁ adhivāsāpesīti" tiṇhena asinā brāhmaṇaṁ dvidhā chinditvā magge chaḍḍetvā vegena anubandhitvā tehi corehi saddhiṁ yujjhitvā te sabbe pi māretvā dhanaṁ ādāya puna dve koṭṭhāsā hutvā aññamaññaṁ yujjhitvā aḍḍhateyyāni purisasatāni ghātetvā etena upāyena yāva dve janā avasiṭṭhā ahesuṁ tāva aññamaññaṁ ghātayiṁsu. Evaṁ taṁ purisasahassaṁ vināsaṁ pattaṁ. Te pana dve janā upāyena taṁ dhanaṁ āharitvā ekasmiṁ gāmasamīpe gahanaṭṭhāne dhanaṁ paṭicchādetvā eko khaggaṁ gahetvā rakkhanto nīsidi, eko taṇḍule gahetvā bhattaṁ pacāpetuṁ gāmaṁ pāvisi. "Lobho ca nāma esa vināsamūlaṁ evā" 'ti.

Dhanasantike nisinno cintesi: "tasmiṁ āgate imaṁ dhanaṁ dve koṭṭhāsā bhavissanti, yan nūnāhaṁ taṁ āgatamattam eva khaggena paharitvā ghāteyyan" ti so khaggaṃ sanhayhitvā tassa āgamanaṁ olokento nisīdi. Itaro pi cintesi: "taṁ dhanaṁ dve koṭṭhāsā bhavissanti, yan nūnāhaṁ bhatte visam pakkhipitvā taṁ purisaṁ bhojetvā jīvitakkhayaṁ pāpetvā ekako va dhanaṁ gaṇheyyan" ti so niṭṭhite bhatte sayaṁ bhuñjitvā sesake visaṁ pakkhipitvā taṁ ādāya tattha agamāsi. Taṁ bhattaṁ otāretvā ṭhitamattaṁ eva itaro khaggena dvidhā chetvā taṁ paṭicchanne ṭhāne chaḍḍetvā tañ ca bhattaṁ

bhuñjitvā sayaṁ pi tattheva jīvitakhayaṁ pāpuṇi. Evaṁ taṁ dhanaṁ nissāyā sabbe pi vināsaṁ pāpuṇiṁsu.

Bodhisatto pi kho ekāhadvīhaccayena dhanaṁ ādāya āgato. Tasmiṁ ṭhāne ācariyaṁ adisvā vippakiṇṇaṁ pana dhanaṁ disvā "ācariyena mama vacanaṁ akatvā dhanaṁ vassāpitaṁ bhavissati, sabbehi vināsaṁ pattehi bhavitabban" ti mahāmaggena pāyāsi. Gacchanto ācariyaṁ mahāmagge dvidhā chiṇṇaṁ disvā "mama vacanaṁ akatvā mato" ti dārūnī uddharitvā citakaṁ katvā ācariyam jhāpetvā vanapupphehi pūjetvā parato gacchanto jīvitakkhayaṁ patte pañcasate parato aḍḍhateyyasate ti anukkamena avasāne dve jane jīvitakkhayaṁ patte disvā cintesi: "imaṁ dvīhi ūnaṁ purisasahassaṁ vināsaṁ pattaṁ, aññehi dvīhi corehi bhavitabbaṁ, te pi santhambhituṁ na sakkhissanti, kuhin nu kho te gatā" ti gacchanto tesaṁ dhanaṁ ādāya gahanaṭṭhānapaviṭṭha maggaṁ disvā gacchanto bhaṇḍikabaddhassa dhanassa rāsiṁ disvā ekaṁ bhattapāṭiṁ avattharitvā mataṁ addasa.

Tato "idan nāma tehi kataṁ bhavissatīti" sabbaṁ ñatvā "kahan nu so puriso" ti vicinanto taṁ pi paṭic-channe ṭhāne apaviddhaṁ disvā "amhākaṁ ācariyo mama vacanaṁ akatvā attano dubbacabhāvena attanāpi vināsam patto, aparaṁ pi tena purisasahassaṁ vināsitam, anupāyena vata akāraṇena attano vuddhiṁ patthayamānā amhākaṁ ācariyo viya mahānāsam eva pāpuṇissantīti" cintetvā imaṁ gāthaṁ āha:

Anupāyena yo atthaṁ icchati so vihaññati,
Cetā haniṁsu Vedabbaṁ, sabbe vyasanam ajjhagūti.

Evaṁ Bodhisatto "yathā amhākaṁ ācariyo anupāyena atthāne parakkamaṁ karonto dhanaṁ vassāpetvā attanā jīvitakkhayaṁ patto aññesañ ca vināsapaccayo jāto evaṁ eva yo añño pi anupāyena attano atthaṁ icchitvā vāyāmaṁ karissati" sabbaso attanā ca vinassissati paresañ ca vināsappaccayo bhavissatīti" vanaṁ unnādetvā devatāsu sādhukāraṁ dadamānāsu imāya gāthāya dhammaṁ desetvā taṁ dhanaṁ upāyena attano gehaṁ āharitvā dānādīni puññāni karonto yāvatāyukaṁ ṭhatvā jīvitapariyosāne saggapathaṁ pūrayamāno agamāsi.

DADHIVĀHANA-JĀTAKA

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Kāsiraṭṭhe cattāro bhātaro brāhmaṇā isipabbajjaṁ pabbajitvā Himavantapadese paṭipāṭiyā paṇṇasālā katvā vāsaṁ kappesuṁ. Tesaṁ jeṭṭhabhātā kālaṁ katvā Sakkattaṁ pāpuṇi.

So taṁ kāraṇaṁ ñatvā antarantarā sattaṭṭhadivasaccayena tesaṁ upaṭṭhānaṁ gacchanto ekadivasaṁ jeṭṭhakatāpasaṁ vanditvā ekamantaṁ nisīditvā "bhante, kena te attho" ti pucchi. paṇḍurogatāpaso "agginā me attho' ti āha. So tassa vāsipharasukaṁ adāsi. Vāsipharasuko nāma daṇḍe pavesanavasena vāsi pi hoti pharasu pi. Tāpaso "ko me imaṁ ādāya dārūni āharissatīti" āha. Atha naṁ Sakko evaṁ āha: "yadā te bhante dārūhi attho imaṁ pharasuṁ hatthena pahaṁsitvā dārūni me āharitvā aggiṁ kareyyāsīti" vadeyyāsi, dārūni āharitvā aggiṁ katvā dassatīti."

Tassa vāsipharasukaṁ datvā dutiyaṁ pi upasaṁkamitvā "bhante, kena te attho" ti pucchi. Tassa paṇṇasālāya hatthimaggo hoti. So hatthīhi upadduto "hatthīnaṁ me vasena dukkhaṁ uppajjati, te palāpehīti" āha. Sakko tassa ekaṁ bheriṁ upanāmetvā "bhante, imasmiṁ tale pahaṭe tumhākaṁ paccāmittā palāyissanti, imasmiṁ pahaṭe mettacittā hutvā caturaṅginiyā senāya parivāressantīti" vatvā taṁ bheriṁ datvā kaniṭṭhassa santikaṁ gantvā "bhante, kena te attho" ti pucchi.

So pi paṇḍurogadhātuko va, tasmā "dadhinā me attho" ti āha. Sakko tassa ekaṁ dadhighaṭaṁ datvā "sace tumhe icchamānā imaṁ āvajjessatha mahānadī hutvā mahoghaṁ pavattetvā tumhākaṁ rajjaṁ gahetvā dātuṁ samattho pi bhavissatīti" vatvā pakkāmi. Tato paṭṭhāya vāsipharasuko jeṭṭhabhātikassa aggiṁ karoti, itarena bheritale pahaṭe hatthī palāyanti, kaniṭṭho dadhiṁ paribhuñjati.

Tasmiṁ kāle eko sūkaro ekasmiṁ purāṇagāmaṭṭhāne caranto ānubhāvasampannaṁ ekaṁ maṇikkhandaṁ addasa. So taṁ maṇikkhandaṁ mukhena ḍasitvā tassānubhāvena ākāse uppatitvā samuddamajjhe ekaṁ dīpakaṁ gantvā "ettha dāni mayā vasituṁ vaṭṭatīti" otaritvā phāsukaṭṭhāne udumbararukkhassa heṭṭhā vāsaṁ kappesi. So ekadivasaṁ tasmiṁ rukkhamūle maṇikkhandaṁ purato ṭhapetvā niddaṁ okkami.

Ath' eko Kāsiraṭṭhavāsimanusso "nirupakāro esa amhākaṁ" ti mātāpitūhi gehā nikkaḍḍhito ekaṁ paṭṭanagāmaṁ gantvā nāvikānaṁ kammakaro hutvā nāvaṁ āruyha samuddamajjhe bhinnāya nāvāya phalake nipanno taṁ dīpaṁ patvā phalāphalāni pariyesanto taṁ sūkaraṁ niddāyantaṁ disvā saṇikaṁ gantvā maṇikkhaṇḍaṁ gaṇhitvā tassa ānubhāvena ākāse uppatitvā udumbararukkhe nisīditvā cintesi: ayaṁ sūkaro imassa maṇikkhandassa ānubhāvena ākāsacāriko hutvā idha vasati maññe, mayā pana paṭhamaṁ eva imaṁ māretvā maṁmaṁsaṁ khāditvā pacchā gantuṁ vaṭṭatīti. So ekaṁ daṇḍakaṁ bhañjitvā tassa sīse pātesi. Sūkaro pabujjhitvā

maṇiṁ apassanto ito ca tato ca kampamāno vidhāvati. Rukkhe nisinnapuriso hasi. Sūkaro olokento taṁ disvā rukkhaṁ sīsena paharitvā tatth' eva mato.

So puriso otaritvā aggiṁ katvā tassa maṁsaṁ pacitvā khāditvā ākāse uppatitvā Himavantamatthakena gacchanto assamapadaṁ disvā jeṭṭhatāpasassa assame otaritvā dvīhatīhaṁ vasitvā tāpasassa vattapaṭivattaṁ akāsi, vāsipharasukassa ānubhāvañ ca passi. So "imaṁ mayā gahetuṁ vaṭṭatīti" maṇikkhaṇḍassa ānubhāvaṁ tāpasassa dassetvā "bhante, imaṁ me gahetvā vāsipharasukaṁ dethā" ti āha.

Tāpaso ākāsena caritukāmo taṁ gahetvā vāsipharasukaṁ adāsi. So taṁ gahetvā thokaṁ gantvā vāsipharasukaṁ pahaṁsitvā "vāsipharasuka, tāpasassa sīsaṁ chinditvā maṇikkhaṇḍam me āharā" ti āha. So gantvā tāpasassa sīsaṁ chinditvā maṇikkhaṇḍaṁ āhari. So vāsipharasukaṁ paṭicchannaṭṭhāne ṭhapetvā majjhimatāpasassa santikaṁ gantvā katipāhaṁ vasitvā bheriyā ānubhāvaṁ disvā maṇikkhaṇḍaṁ datvā bheriṁ gaṇhitvā purimanayena eva tassa pi sīsaṁ chindāpetvā kaniṭṭhaṁ upasaṁkamitvā dadhighaṭassānubhāvaṁ disvā maṇikkhaṇḍaṁ datvā dadhighaṭaṁ gahetvā purimanayena eva tassa sīsaṁ chindāpetvā maṇikhaṇḍañ ca vāsipharasukañ ca bheriñ ca dadhighaṭañ ca gahetvā ākāse uppatitvā Bārāṇasiyā avidūre ṭhatvā Bārāṇasirañño "yuddhaṁ vā me detu rajjaṁ vā" ti ekassa purisassa hatthe paṇṇaṁ pāhesi. Rājā sāsanaṁ sutvā va "coraṁ gaṇhissāmā" ti nikkhami.

So ekaṁ bheritalaṁ pahari, caturaṅginī senā parivāresi. Rañño avattharaṇabhāvaṁ ñatvā dadhighaṭaṁ vissajjesi, mahānadī pavatti, mahājano dadhimhi osīditvā nikkhamituṁ nāsakkhi. Vāsipharasukaṁ pahaṁsitvā "rañño sīsam āharā" ti āha, vāsipharasuko gantvā sīsaṁ āharitvā pādamūle nikkhipi, eko pi āvudhaṁ ukkhipituṁ nāsakkhi. So mahantena balena parivuto nagaraṁ pavisitvā abhisekaṁ kāretvā Dadhivāhano nāma rājā hutvā dhammena rajjaṁ kāresi.

Tass' ekadivasaṁ mahānadiyaṁ jālakaraṇḍake kīḷantassa Kaṇṇamuṇḍadahato devatāparibhogaṁ ekaṁ ambapakkaṁ āgantvā jāle laggi. Jālaṁ ukkhipantā taṁ disvā rañño adaṁsu. Taṁ mahantaṁ ghaṭappamāṇaṁ parimaṇḍalaṁ suvaṇṇavaṇṇaṁ ahosi. Rājā 'kissa phalaṁ nāma etan" ti vanacārake pucchitvā "ambaphalan" ti sutvā paribhuñjitvā tassa aṭṭhiṁ attano uyyāne ropāpetvā khīrodakena siñcāpesi. Rukkho nibbattitvā tatiye saṁvacchare phalaṁ adāsi.

Ambassa sakkāro mahā ahosi, khīrodakena siñcanti gandhapañcaṅgulikaṁ denti, mālādāmāni parikkhipanti, gandhatelena dīpaṁ jālenti, parikkhepo pana assa paṭasāniyā ahosi. Phalāni madhurāni suvaṇṇavaṇṇāni ahesuṁ. Dadhivāhanarājā aññesaṁ rājānaṁ ambaphalaṁ pesento aṭṭhito rukkhanibbattanabhayena aṁkuranibbattanaṭṭhānaṁ maṇḍukaṇṭakena vijjhitvā peseti. Tesaṁ ambaṁ khāditvā aṭṭhi ropitaṁ na sampajjati. Te "kiṁ nu kho ettha kāraṇan" ti pucchantā taṁ kāraṇaṁ jāniṁsu.

Ath' eka rājā uyyānapālaṁ pakkositvā "Dadhīvāhanassa ambaphalānaṁ rasaṁ nāsetvā tittakabhāvaṁ kātuṁ sakkhissasīti" pucchitvā "āma devā" ti vutte "tena hi gacchā ti" sahassaṁ datvā pesesi. So Bārāṇasiṁ gantvā "ekauyyānapālo āgato" ti raññā ārocāpetvā tena pakkosāpito pāvisitvā rājānaṁ vanditvā "tvaṁ uyyānapālo ti puṭṭho "āma devā" ti vatvā attano ānubhāvaṁ vaṇṇesi. Rājā "gaccha, amhākaṁ uyyānapālassa santike hohīti" āha. Te tato paṭṭhāya dve janā uyyānaṁ paṭijagganti.

Adhunāgata uyyānapālo akālapupphāni pupphāpento akālaphalāni gaṇhāpento uyyānaṁ ramaṇīyam akāsi. Rājā tassa pasīditvā porāṇakuyyānapālaṁ nīharitvā tassa eva uyyānaṁ adāsi. So uyyānassa attano hatthagata bhāvaṁ ñatvā ambarukkhaṁ parivāretvā nimbe ca paggavavalliyo ca ropesi. Anupubbena nimbā vaḍḍhiṁsu. Mūlehi mūlāni sākhāhi sākhā saṁsaṭṭhā onaddhā vinaddhā ahesuṁ.

Tena asāta-amadhurasaṁsaggena tāva madhuraphalo ambo tittako jāto nimbapaṇṇasadisaraso. Ambaphalānaṁ tittakabhāvaṁ ñatvā uyyānapāla palāyi. Dadhivāhano uyyānaṁ gantvā ambaphalaṁ khādanto mukhe paviṭṭhaṁ ambayūsaṁ nimbakasaṭaṁ viya ajjhoharituṁ asakkonto kakkāretvā niṭṭhubhi. Tadā Bodhisatto tassa atthadhammānusāsako ahosi. Rājā Bodhisattaṁ āmantetvā "paṇḍita, imassa rukkhassa porāṇakaparihārato parihīnaṁ n' atthi evaṁ sante pi 'ssa phalaṁ tittakaṁ jātaṁ, kin nu kāraṇan" ti pucchanto paṭhamaṁ gāthaṁ āha:

Vaṇṇagandharasūpeto amb' āyaṁ ahuvā pure,
Taṁ 'va pūjaṁ labhamāno ken' ambo kaṭukapphalo ti.

Ath' assa kāraṇaṁ ācikkhanto Bodhisatto dutiyaṁ gātham āha:

Pucimandaparivāro ambo te Dadhivāhana,
Mūlaṁ mūlena saṁsaṭṭhaṁ, sākhā sākhā nisevare,
Asataṁ sannivāsena ten' ambo kaṭukapphalo ti.

Rājā tassa vacanaṁ sutvā sabbe pi pucimande ca paggave ca chindāpetvā mūlāni uddharāpetvā samantā amadhuraṁ paṁsuṁ harāpetvā madhuraṁ paṁsuṁ pakkhipāpetvā khīrodaka-sakkharodaka-gandhodakehi ambaṁ paṭijaggāpesi. So madhurarasasaṁsaggena puna madhuro va ahosi. Rājā pakati-uyyānapālakassa eva uyyānaṁ niyyādetvā yāvatāyukaṁ ṭhatvā yathākammaṁ gato.

MAHĀSĪLAVA-JĀTAKA.

Atīte Bārāṇasiyaṁ Brahmadatte rajjaṁ kārente Bodhisatto rañño aggamahesiyā kucchismiṁ nibbatto. Tassa nāmagahaṇadivase Sīlavakumāro ti nāmaṁ akaṁsu. So soḷasavassapadesiko va sabbasippesu nipphatiṁ patvā aparabhāge pitu accayena rajje patiṭṭhito Mahāsīlavarājā nāma ahosi dhammiko dhammarājā. So nagarassa catūsu dvāresu catasso majjhe ekam nivesanadvāre ekan ti cha dānasālā kāretvā kapaṇaddhikānaṁ dānaṁ deti sīlaṁ rakkhati uposathakammaṁ karoti khantimettānuddayasampanno, aṁke nisinnaṁ puttaṁ paritosayamāno viya sabbasatte paritosayamāno dhammena rajjaṁ kāreti. Tassa eko amacco antopure padubbhitvā aparabhāge pākaṭo ahosi. Amaccā rañño ārocesuṁ.

Rājā pariganhanto attanā paccakkhato ñatvā taṁ amaccaṁ pakkosāpetvā "andhabāla, ayuttan te kataṁ, na tvaṁ mama vijite vasituṁ arahasi, attano dhanañ ca puttadārañ ca gahetvā aññattha yāhīti" raṭṭhā pabbājesi. So Kāsiraṭṭhaṁ atikkamma Kosalarājānaṁ upaṭṭhahanto anukkamena rañño abbhantaro vissāsiko jāto. So ekadivasaṁ Kosalarājānaṁ āha: "deva Bārāṇasirajjaṁ nimmakkhikamadhupaṭalasadisaṁ, rājā atimuduko, appen' eva balavāhanena sakkā Bārāṇasirajjaṁ gaṇhitun" ti."

Rājā tassa vacanaṁ sutvā "Bārāṇasirajjaṁ nāma mahā, ayañ 'appen' eva balavāhanena sakkā gaṇhitun' ti āha, kin nu kho payuttakacoro siyā" ti cintetvā

"payuttako si maññe" ti āha. "Nāhaṁ deva payuttako saccaṁ eva vadāmi, sace me na saddahatha manusse pesetvā paccantagāmaṁ hanāpetha, te manusse gahetvā attano santikaṁ nīte dhanaṁ datvā vissjjessatīti." Rājā "ayaṁ ativiya sūro hutvā katheti, vimaṁsissāmi tāvā" ti attano purise pesetvā paccantagāmaṁ hanāpesi. Te core gahetvā Bārāṇasiraññño dassesuṁ. Rājā te disvā "tātā, kasmā gāmaṁ hanathā" ti pucchi. "Jivituṁ asakkontā devā" ti. "Atha kasmā mama santikaṁ na āgamittha, ito dāni paṭṭhāya evarūpaṁ mā karitthā" ti tesaṁ dhanaṁ datvā vissajjesi. Te gantvā Kosalaraññño taṁ pavattiṁ ārocesuṁ. So ettakenāpi gantuṁ avisahanto puna majjhe janapadaṁ hanāpesi. Te pi core rājā tath' eva dhanaṁ datvā vissajjesi. So ettakenāpi agantvā puna pesetvā antaravīthiyaṁ vilumpāpesi. Rājā tesaṁ pi corānaṁ dhanaṁ datvā vissajjesi yeva.

Tadā Kosalarājā "ativiya dhammiko rājā" ti ñatvā "Bārāṇasirajjaṁ gahessāmīti" balavāhanaṁ ādāya niyyāsi. Tadā pana Bārāṇasiraññño mattavāraṇe abhimukhaṁ āgacchante anivattanadhammā assaniyāpi sīse patantiyā àsantasanasabhāvā Sīlavamahārājassa ruciyā sati sakala-Jambudīpe rajjaṁ gahetuṁ samatthā sahassamattā abhejjavarasūramahāyodhā honti. Te "Kosalarājā āgacchatīti" sutvā rājānaṁ upasaṁkamitvā "deva, Kosalarājā kira "Bārāṇasirajjaṁ gaṇhissāmīti" āgacchati, gacchāma naṁ amhākaṁ rajjasīmaṁ anokkantamattaṁ eva pothetvā gaṇhāmā" ti vadiṁsu. "Tātā, maṁ nissāya aññesaṁ kilamanakiccaṁ na atthi, rajjatthikā rajjaṁ gaṇhantu, mā gamitthā" ti nivāresi.

Kosalarājā sīmaṁ atikkamitvā janapadamajjhaṁ pāvisi. Amaccā puna pi rājānaṁ upasaṁkamitvā tath' eva vadiṁsu. Rājā purimanayena eva nivāresi. Kosalarājā bahinagare ṭhatvā "rajjaṁ vā detu yuddhaṁ vā" ti Sīlavamahārājassa sāsanaṁ pesesi. Rājā taṁ sutvā 'n' atthi mayā saddhiṁ yuddhaṁ, rajjaṁ gaṇhatū" 'ti paṭisāsanaṁ pesesi. Puna pi amaccā rājānaṁ upasaṁkamitvā "deva na mayaṁ Kosalarañño nagaraṁ pavisituṁ dema, bahinagare yeva naṁ pothetvā gaṇhāmā" 'ti āhaṁsu. Rājā purimanayena eva nivāretvā nagaradvārāni avāpurāpetvā saddhiṁ amaccasahassena mahātale pallaṁkamajjhe nisīdi. Kosalarājā mahantena balavāhanena Bārāṇasiṁ pāvisi.

So ekam pi paṭisattuṁ appassanto 'rañño nivesanadvāraṁ gantvā amaccagaṇaparivutaṁ apārutadvāre nivesane alaṁkatapatiyattaṁ mahātalaṁ āruyha nisinnaṁ niraparādhaṁ Sīlavamahārājānaṁ saddhiṁ amaccasahassena gaṇhāpetvā "gacchatha, imaṁ rājānaṁ saddhiṁ amaccehi pacchābāhaṁ gāḷhabandhanaṁ bandhitvā āmakasusānaṁ netvā galappamāne āvāṭe khaṇitvā yathā eko pi hatthaṁ ukkhipituṁ na sakkoti evaṁ paṁsuṁ pakkhipitvā nikhaṇatha, rattiṁ sigālā āgantvā etesaṁ kātabbayuttakaṁ karissantīti" āha. Manussā corarañño āṇaṁ sutvā rājānaṁ saddhiṁ amaccehi paccābāhaṁ gāḷhabandhanaṁ bandhitvā nikkhāmesuṁ.

Tasmiṁ pi kāle Sīlavamahārājā corarañño āghātamattaṁ pi nākāsi. Tesu pi amaccesu evaṁ bandhitvā nīyamānesu eko pi rañño vacanaṁ bhindituṁ samattho nāma nāhosi, evaṁ suvinītā kir' assa parisā. Atha te

rājapurisā sāmaccaṃ Sīlavarājānaṃ āmakasusānaṃ netvā galappamāṇe āvāṭe khaṇitvā Sīlavamahārājānaṃ majjhe ubhosu passesu sesāmacce ti sabbe pi āvāṭesu otāretvā paṃsuṃ ākiritvā ghanaṃ ākoṭetvā agamaṃsu. Sīlavarājā amacce āmantetvā "corarañño upari kopaṃ akatvā mettam eva bhāvetha tātā" ti ovadi. Atha aḍḍharatta-samaye "manussamaṃsaṃ khādissāmā" 'ti sigālā āgamiṃsu. Te disvā rājā ca amaccā ca ekappahārena eva saddaṃ akaṃsu. Sigālā bhītā palāyiṃsu. Te nivattitvā olokentā paccato kassaci anāgamanabhāvaṃ ñatvā puna paccāgamiṃsu. Itare pi tatheva saddaṃ akaṃsu.

Evaṃ yāvatatiyaṃ palāyitvā puna olokentā tesu ekassāpi anāgamanabhāvaṃ ñatvā : "vajjhappattā ete bhavissantīti" sūrā hutvā nivattitvā puna tesu saddaṃ karontesu pi na palāyiṃsu. Jeṭṭhakasigālo rājānaṃ upagañchi, sesā sesānam santikaṃ agamaṃsu. Upāya-kusalo rājā tassa attano santikaṃ āgatabhāvaṃ ñatvā ḍasituṃ okāsaṃ dento viya gīvaṃ ukkhipitvā taṃ gīvāya ḍasamānaṃ hanukaṭṭhikena ākaḍḍhitvā yante pakkhi-pitvā viya gālhakaṃ gaṇhi. Nāgabalena raññā hanu-kaṭṭhikena ākaḍḍhitvā givāya daḷhagahitasigālo attānaṃ mocetuṃ asakkonto maraṇabhayatajjito mahāviravaṃ viravi. Avasesasigālā tassa taṃ attassaraṃ sutvā "ekena purisen esa gahito bhavissatīti" amacce upasaṃkamituṃ asakkontā maraṇabhayatajjitā sabbe palāyiṃsu- Rañño hanukaṭṭhikena daḷhaṃ katvā gahitasigāle aparāparaṃ saṃsarante paṃsu sithilo ahosi. So pi sigālo maraṇa-bhayabhīto catūhi pādehi rañño uparimabhāge paṃsuṃ

apabbūhi. Rājā paṃsuno sithilabhāvaṃ ñatvā sigālaṃ vissajjetvā nāgabalo thāmasampanno aparāparaṃ sañcaranto ubhohatthe ukkhipitvā āvāṭamukhavaṭṭiyaṃ olubbha vātacchinnavalāhako viya nikkhamitvā ṭhito amacche assāsetvā paṃsum viyūhitvā sabbe uddharitvā amaccagaṇaparivuto āmakasusāne aṭṭhāsi.

Tasmiṃ samaye manussā ekaṃ matamanussaṃ āmakasusāne chaḍḍentā dvinnaṃ yakkhānaṃ sīmantarikāya chaḍḍesuṃ. Yakkhā taṃ matamanussaṃ bhājetuṃ asakkontā "mayaṃ imaṃ bhājetuṃ na sakkoma, ayaṃ Sīlavarājā dhammiko, esa no bhājetvā dassati, etassa santikaṃ gacchāmā" 'ti taṃ matamanussaṃ pāde gahetvā kaḍḍhantā rañño santikaṃ gantvā "deva amhākaṃ imaṃ bhājetvā dehīti" āhaṃsu. "Bho yakkhā, ahaṃ imaṃ tumhākaṃ bhājetvā dadeyyaṃ, apprisuddho pan' amhi nahāyissāmi tāvā" ti. Yakkhā corarañño ṭhapitavāsita-udakaṃ attano ānubhāvena āharitvā rañño nahānatthāya adaṃsu, nahātvā ṭhitassa saṃharitvā ṭhapite corarañño sāṭake āharitvā adaṃsu, te nivāsetvā ṭhitassa catujātigandhasamuggaṃ āharitvā adaṃsu, gandhe vilimpitvā ṭhitassa suvaṇṇasamugge maṇitālavantesu ṭhapitāni nānāpupphāni āharitvā adaṃsu, pupphāni pilandhitvā ṭhitakāle aññaṃ kiṃ karomā" 'ti pucchiṃsu. Rājā attano chātakākāraṃ dassesi. Te gantvā corarañño sampāditaṃ nānaggarasabhojanaṃ āharitvā adaṃsu.

Rājā nahātānulitto maṇḍitapasādhito nānaggarasabhojanaṃ bhuñji. Yakkhā corarañño ṭhapitavāsitapānīyaṃ suvaṇṇabhiṃkārena eva suvaṇṇasarakena pi saddhiṃ āhariṃsu. Ath assa pānīyaṃ pivitvā mukhaṃ vikkhā-

letvā hatthe dhovitakāle coraraññо sampāditaṃ pañcasugandhikaparivāraṃ tambulaṃ āharitvā adaṃsu, taṃ khāditvā ṭhitakāle "aññaṃ kiṃ karomā" 'ti pucchiṃsu, "gantvā coraraññо ussīsake nikkhittaṃ maṅgalakhaggaṃ āharathā" 'ti taṃ pi gantvā āhariṃsu.

Rājā khaggaṃ gahetvā taṃ matamanussaṃ ujukaṃ ṭhapāpetvā matthakamajjhe asinā paharitvā dve koṭṭhāse katvā dvinnaṃ samavibhattaṃ eva vibhajitvā adāsi, datvā ca pana khaggaṃ dhovitvā sannayhitvā aṭṭhāsi. Atha te yakkhā manussamaṃsaṃ khāditvā suhitā hutvā tuṭṭhacittā "aññaṃ te mahārāja kiṃ karomā" 'ti pucchiṃsu. "Tena hi tumhe attano ānubhāvena maṃ coraraññо sirigabbhe otāretha ime ca amacce attano attano gehe patiṭṭhāpethā" 'ti, Te "sādhu devā" ti sampaṭicchitvā tathā akaṃsu,

Tasmiṃ samaye corarājā alaṃkatasirigabbhe sirisayanapiṭṭhe nipanno niddāyati. Rājā tassa pamattassa niddāyantassa khaggatalena udaraṃ pahari. So bhīto pabujjhitvā dīpālokena Sīlavamahārājānaṃ sañjānitvā sayanā vuṭṭhāya dhitiṃ upaṭṭhapetvā ṭhito rājānaṃ āha : 'mahārāja, evarūpāya rattiyā gahitārakkhe pihitadvāre bhavane ārakkhamanussehi nirokāse ṭhāne khaggaṃ snnayhitvā alaṃkatapaṭiyatto kathaṃ nāma tvaṃ imaṃ sayanapiṭṭhaṃ āgato" ti. Rājā attano āgamanākāraṃ sabbaṃ vitthārato kathesi. Taṃ sutvā corarājā saṃviggamānaso "mahārāja ahaṃ manussabhūto pi samāno tumhākaṃ guṇaṃ na jānāmi, paresaṃ lohitamaṃsakhādakehi pana kakkhalehi pharusehi yakkhehi tava guṇā ñātā, nadānāhaṃ narinda

evarūpe sīlasampanne tayi dubbhissāmīti" khaggaṃ ādāya sapathaṃ katvā rājānaṃ khamāpetvā mahāsayane nipajjāpetvā attanā khuddakamañcake nipajjitvā pabhātāya rattiyā uṭṭhite suriye bheriñ carāpetvā sabbaseṇiyo ca amaccabrāhmaṇagahapatike ca sannipātāpetvā tesaṃ purato ākāse puṇṇacandaṃ ukkhipanto viya Sīlavaraññogune kathetvā parisamajjhe yeva puna rājānaṃ khamāpetvā rajjaṃ paṭicchāpetvā "ito paṭṭhāya tumhākaṃ uppannò corupaddavo mayhaṃ bhāro, mayā gahitārakkhā tumhākaṃ rajjaṃ karathā" 'ti vatvā pesuññakārakassa āṇaṃ katvā attano balavāhanaṃ ādāya sakaraṭṭham eva gato.

Sīlavamahārājāpi kho alaṃkatapaṭiyatto setacchattassa heṭṭhā sarabhapādake kañcanapallaṃke nisinno attano sampattiṃ oloketvā "ayañ ca evarūpā sampatti amaccasahassassa ca jīvitapaṭilābho mayi viriyaṃ akaronte na kiñci abhavissa viriyabalena panāhaṃ naṭṭhañ ca imaṃ yasaṃ paṭilabhiṃ, amaccasahassassa ca jīvitadānaṃ adāsiṃ, āsācchedaṃ vata akatvā viriyam eva kattabbaṃ, kataviriyassa hi phalaṃ nāma evaṃ samijjhatīti" cintetvā udānavasena imaṃ gātham āha :

Āsiṃseth' eva puriso, na nibbindeyya paṇḍito
passāmi vo 'haṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahū, ti.

Evaṃ Bodhisatto "aho vata, bho sīlasmpannānaṃ viriyaphalaṃ nāma samijjhatīti" imāya gāthāya udānaṃ udānetvā yāvajīvaṃ puññāni karitvā yathākammaṃ gato.

DĪPAVAṀSA

CHAPTER III.

Bhāṇavāraṃ tatiyaṃ

149 Atītakappe rājāno
ṭhapetvāna bhavābhave
imamhi kappe rājāno
pakāsissāmi sabbaso.

150 Jātiñ ca nāmagottañ ca
āyuñ ca anupālanaṃ
sabban taṃ kittayissāmi,
taṃ suṇātha yathākathaṃ

151 Paṭhamābhisitto rājā
bhūmipālo jutindharo
Mahāsammato nāma nāmena
rajjaṃ kāresi khattiyo

152 Tassa putto Rojo nāma,
Vararojo nāma khattiyo,
Kalyāṇa-Varakalyāṇa
Uposatho mahissaro.

N.B.—Chapters I & II, (Verses 1 to 148) of Dīpavamso are omitted from Matriculation syllabus.

153 Mandhātā sattamo tesaṃ
catudīpamhi issaro,
Caro, Upacaro rājā,
Cetiyo ca mahissaro.
154 Mucalo, Mahāmucalo,
Mucalinda, Sāgaro pi ca,
Sāgaradevo, Bharato ca,
Aṅgīso nāma khattiyo.
155 Ruci, Mahāruci nāma,
Patāpo, Mahāpatāpo pi ca,
Panādo, Mahāpanādo ca,
Sudassano nāma khattiyo.
156 Mahāsudassano nāma,
duve Nerū ca, Accimā,
aṭṭhavīsati rājāno
āyu tesaṃ asaṅkheyyā.
157 Kusavatī, Rājagahe
Mithilāyaṃ puruttame
rajjaṃ kariṃsu rājāno,
tesaṃ āyu asaṅkheyyā.
158 Dasa dasasatañceva,
sataṃ dasa sa hassiyo,
sahassaṃ dasa dasasahassañca,
dasa dasasahassaṃ stasahassiyo.
159 Dasa satasahassañca koṭi,
dasakoṭi, koṭippakoṭiyo,
nahutañca, ninnahutañca,
abbudo ca, nirabbudo.

160 Ababaṃ, aṭaṭañceva
ahahaṃ, kumudāni ca,
sogandhikaṃ, uppalako,
puṇḍarikapadumako,
161 Ettakā ganitā saṅkhepā
gaṇanāgaṇikā tahiṃ,
tato uparimabhūmi
asaṅkheyyāti vuccati.
162 Ekasatañca rājāno
Accimassapi atrajā
mahārajjaṃ akāresuṃ
nagare Pakulasavhaye.
163 Tesaṃ pacchimako rājā
Arindamo nāma khattiyo
puttā paputtakā tassa
cha paññāsañca khattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Ayujjhānagare pure.
164 Tesaṃ pacchimako rājā
Duppasaho mahissaro,
puttā paputtakā tassa
saṭṭhi te bhūmipālakā
Mahārajjaṃ akāresuṃ
Bārāṇasīpuruttame.
165 Tesaṃ pacchimaka rājā
Abhitatto nāma khattiyo,
caturāsīti sahassāni
taṣsa puttapaputtakā

mahārajjaṃ akāresuṃ
Kapilanagare pure.

166 Tesaṃ pacchimako rājā
Brahmadatto mahissaro,
puttā paputtakā tassa
chattiṃsapi ca khattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Hatthipuravaruttame.

167 Tesaṃ pacchimako rājā
Kambalavasabho ahū,
puttā paputtakā tassa
battiṃsapi ca khattiyā
nagare Ekacakkhumhi
rajjaṃ kāresuṃ te idha.

168 Tesaṃ pacchimako rājā
Purandado Devapūjito
puttā paputtakā tassa
aṭṭhavīsati khattiyā,
mahārajjaṃ akāresuṃ
Vajirāyaṃ puruttame.

169 Tesaṃ pacchimako rājā
Sādhino nāma khattiyo,
puttā paputtakā tassa
dvāvisa rājakhattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Madhurāyaṃ puruttame.

170 Tesaṃ pacchimako rājā
Dhammagutto mahabbalo,
puttā paputtakā tassa
aṭṭhārasa ca khattiyā
nagare Ariṭṭhapure
rajjaṃ kāresuṃ te idha.
171 Tesaṃ pacchimako rājā
narindo Siṭṭhināmako,
puttā paputtakā tassa
sattarasa ca khattiyā
nagare Indapatthamhi
rajjaṃ kāresuṃ te idha.
172 Tesaṃ pacchimako rājā
Brahmadevo mahīpati,
puttā paputtakā tassa
pannarasa ça khattiyā
nagare Ekacakkhumhi
rajjam kāresuṃ te idha.
173 Tesaṃ pacchimako rājā
Baladatto mahīpati,
puttā paputtakā tassa
cuddasa rājakhattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Kosambimhi nagare pure,
174 Tesaṃ pacchimako rājā
Bhaddadevo ti vissuto,
puttā paputtakā tassa
nava rājā ca khattiyā

nagare Kaṇṇagacchamhi
rajjaṃ kāresuṃ te idha.

175 Tesaṃ pacchimako rājā
Naradevo ti vissuto,
puttā paputtakā tassa
satta ca rājakhattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Rojāna nagare pure.

176 Tesaṃ pacchimako rājā
Mahindo nāma khattiyo
puttā paputtakā tassa
dvādasa rājakhattiyā
mahārajjaṃ akāresuṃ
Caṁpakanagare pure.

177 Tesaṃ pacchimako rājā
Nāgadevo mahīpati
puttā paputtakā tassa
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Mithilānagare pure

178 Tesaṃ pacchimako rājā
Buddhadatto mahabbalo
puttā paputtakā tassa
pañcavisa ca khattiyā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Rājagahapuruttame,

179 Tesaṃ pacchimako rājā
Dipaṅkaro nāma khattiyo,

puttā paputtakā tassa
dvādaso rājakhattiyā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Takkasilāpuruttame.

180 Tesaṃ pacchimako rājā
Tālissaro nāma khattiyo,
puttā paputtakā tassa
dvādasa rājakhattiyā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Kusinārāpuruttame.

181 Tesaṃ pacchimako rājā
Purindo nāma khattiyo,
puttā paputtakā tassa
nava rājā ca khattiyā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
nagare Maḷitthīyake.

182 Tesaṃ pacchimako rājā
Sāgaradevo mahissaro,
tassa putto Makhādevo
mahādānapati ahū.

183 Caturāsīti sahassāni
tassa puttāpaputtakā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Mithilānagare pure.

184 Tesaṃ pacchimako rājā
Nemiyo Devapūjito
balacakkavatti rājā
sāgarantamahīpati.

185 Nemiyaputto Kalārajanako,
tassa putto Samaṅkaro,
Asoko nāma so rājā
muddhābhisittakhattiyo

186 Caturāsīti sahassāni
tassa puttapaputtakā
mahārajjaṃ kārayiṃsu
Bārāṇāsipuruttame.

187 Tesaṃ pacchimako rājā
Vijayo nāma mahissaro,
tassa putto Vijitaseno
abhijātajutindharo,

188 Dhammaseno, Nāgaseno,
Samatho nāmo Disampati,
Reṇu, Kuso, Mahākuso,
Navaratho, Dasaratho pi ca.

189 Rāmo, Biḷāratho nāma,
Cittadassi, Atthadassi,
Sujāto, Okkāko ceva,
Okkāmukho ca Nipuro.

190 Candimā, Candamukho ca
Sivi rājā ca Sañjayo,
Vessantaro janapati
Jāli ca Sīhavāhano,
Sīhassaro ca yo dhīro
paveṇipālo ca khattiyo.

191 Dve asiti sahassāni
tassa puttapaputtakā
rajjaṃ kāresuṃ rājāno
nagare Kapilasavhye.

192 Tesaṃ pacchimako rājā
Jayaseno mahipati,
tassa putta Sihahanu
abhijātajutindharo.

193 Sihahanussa ye puttā
yassa te pañca bhātaro
Suddhodano ca Dhoto ca
Sakkodano ca khattiyo

194 Sukkodano ca so rājā
rājā ca Amitodano
ete pañca pi rājāno
sabbe Odananāmakā.

195 Suddhodanassāyaṃ putto
Siddhattho lokanāyako
janetvā Rāhulabhaddaṃ
bodhāya abhinikkhami.

196 Sabbe te satasahassāni
cattāri nahutāni ca
apare tīṇi satarājāno
mahesakkhā siyāya ca
Ettakā paṭhavīpālā
bodhisattakule vuttā.

197 Anicca vata saṅkhārā
uppādavayadhammino,
uppajjitvā nirujjhanti,
tesaṃ vupasamo sukho ti.

Mahārājavaṃso niṭṭhito.

198 Suddhodano nāma rājā
nagare Kapilasavhaye
Sihahanussāyaṃ putto
rajjaṃ kāresi khattiyo.

199 Pañcannaṃ pabbatamajjhe
Rājagahe puruttame
Bodhiso nāma so rājā
rajjaṃ kāresi khattiyo.

200 Sahāyā aññamaññā te
Suddhodano ca Bhātiyo
(imamhi paṭhame kappe
paveṇipālājanādhipā,)
jātiyā aṭṭhavassamhi
uppannā pañca āsayā.

201 "Pitā maṃ anusāseyya
attho rajjena khattiyo,
yo mayhaṃ vijite Buddho
uppajjeyya narāsabho.

202 "Dassanaṃ paṭhamaṃ mayhaṃ
upasaṅkame Tathāgato,
deseyya amataṃ dhammaṃ,
paṭivijjheyyamuttamaṃ"

203 Uppannā Bimbisārassa
pañca āsayakā ime,
jātiyā pannarase vasse
'bhisitto pitu accaye.
204 So tassa vijite ramme
uppanno lokanāyako,
dassanaṃ paṭhamaṃ tassa
upasaṅkami Tathāgato,
desitaṃ amataṃ dhammaṃ,
abbhaññāsi mahīpati.
205 Jātivassaṃ mahāviraṃ
pañcatiṃsa anūnakaṃ,
Bimbisāro samā tiṃsā
jātavasso mahīpati,
viseso pañcahi vassehi
Bimbisārassa Gotamo.
206 Paññāsañ ca dve vassāni
rajjaṃ kāresi khattiyo,
sattatiṃsampi vassāni
saha Buddhehi kārayi.
207 Ajātasattu battiṃsa
rajjaṃ kāresi khattiyo,
aṭṭhavassābhisittassa
Sambuddho parinibbuto.
208 Parinibbute ca Sambuddhe
lokajeṭṭhe narāsabhe
catuvisativassāni
rajjaṃ kāresi khattiyo

Bhāṇavāraṃ tatiyaṃ.

CHAPTER IV.

Bhāṇavāraṃ Catutthaṃ

209 Satteva satasahassāni
bhikkhusaṅghā samāgatā
arahā khīṇāsavā suddhā
sabbe guṇaggataṃ gatā.
210 Te sabbe vicinitvāna
uccinitvā varaṃ varaṃ
pañcasatānaṃ therānaṃ
akaṃsu saṅghasammataṃ.
211 Dhutavādānaṃ aggo so
Kassapo jinasāsane,
bahussutānaṃ Ānando,
Vinaye Upālipaṇḍito,
212 Dibbacakkhumhi Anuruddho,
Vaṅgīso paṭibhānavā
Puṇṇo ca dhammakathikānaṃ
vicitrakathī Kumārakassapo.
213 Vibhajjanamhi Kaccāno
Koṭṭhito paṭisambhidā
aññe patthi mahātherā
agaganikkhiṭṭakā bahū.
214 Tehi ca aññehi therehi
katakiccehi sādhūhi
pañcasatehi therehi
dhammavinayasaṅgaho
therehi katasaṅgaho
Theravādoti vuccati.

215 Upāliṃ Vinayam pucchitvā
Dhammaṃ Ānandasavhayaṃ
akaṃsu Dhammasaṅgahaṃ
Vinayañcāpi bhikkhavo.

216 Mahākassapathero ca
Anuruddho mahāgaṇī
Upālithero satimā
Ānando ca bahussuto.

217 Aññe bahu-abhiññātā
sāvakā Satthuvaṇṇitā
pattapaṭisambhidā dhīrā
chaḷabhiññā mahiddhikā
samādhijjhānam anuciṇṇā
saddhamme pāramīgatā,

218 Sabbe pañcasatā therā
navaṅgaṃ jinasāsanaṃ
uggahetvāna dhāresuṃ
Buddhaseṭṭhassa santike.

219 Bhagavato sammukhā sutā
paṭiggahitā ca sammukhā
Dhammañca Vinyañcāpi
kevalaṃ Buddhadesitaṃ.

220 Dhammadharā, vinayadharā
sabbe pi āgatāgamā
asaṃhīrā asaṅkuppā
Satthukappā sadā garū.

221 Aggasantike gahetvā
aggadhammā Tathāgatā
agganikkhittakā therā
aggaṃ akaṃsu saṅgahaṃ ;
sabbo pi so Theravādo,
Aggavādoti vucchati.
222 "Sattapaṇṇaguhe ramme
therā pañcasatā gaṇī
nisinnā pavibhajjiṃsu
navaṅgaṃ Satthusāsanaṃ."
223 "Suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ
gāthudānitivuttakaṃ
jātakaṃbbhutavedallaṃ
Navaṅgaṃ Satthusāsanaṃ."
224 Pavibhattā imaṃ therā
saddhammamavināsanaṃ
vaggapaṇṇāsakannāma
saṃyuttañca nipātakaṃ
āgamapiṭakaṃ nāma
akaṃsu suttasammataṃ.
225 Yāva tiṭṭhanti saddhammā
saṅgahaṃ na vinassati
tāvatā sāsanaddhānaṃ
ciraṃ tiṭṭhati Satthuno,
226 Katādhammañca Vinayaṃ
saṅgahaṃ sāsanārahaṃ
asaṅkampi acalā bhūmi
daḷhaṃ appaṭivattiyaṃ.

227 Yo koci samaṇa vāpi
brāhmaṇo ca bahussuto
parappavādakusalo
vālavedhi samāgato
na sakkā paṭivaṭṭetuṃ
Sineru va suppatiṭṭhito.

228 Devo Māro vā Brahmā ca
ye keci paṭhaviṭṭhitā
na passanti aṇumattaṃ
kiñci dubbhāsitaṃ padaṃ.

229 Evaṃ sabbaṅgasampannaṃ
dhammavinayasaṅgahaṃ
suvibhattaṃ supaṭicchannaṃ
Satthu sabbaññutāya ca.

230 Mahākassapapāmokkhā
therā pañcasatā ca te
kataṃ Dhammañca Vinayaṃ
saṅgahaṃ avināsanaṃ

231 Sammāsambuddhasadisaṃ
dhammakāyasabhāvanaṃ
ñatvā janassa sandehaṃ
akaṃsu Dhammasaṅgahaṃ.

232 Anaññavādo sārattho
saddhammamanurakkhano
ṭhiti sāsanamaddhānaṃ
theravādo sahetuko.

233 Yāvatā ariyā atthi
sāsane Buddhasāvakā
sabbe pi samanuññanti
paṭhamaṃ Dhammasaṅgahaṃ.

234 Mūlanidānaṃ paṭhamaṃ
ādipubbaṅgamaṃ dhuraṃ
therā pañcasatā katā
aggā ājāniyā kulan ti.

Mahākassapasaṇgahaṃ niṭṭhitaṃ

235 Nibbute lokanāthasmiṃ
vassāni soḷasaṃ tadā,
Ajātasattu catuvīsam,
Vijayassa soḷasaṃ ahū.

236 Samasaṭṭhi tadā hoti
vassaṃ Upālipaṇḍitaṃ,
Dāsako upasampanno
Upālitherasantike.

237 Yāvatā Buddhaseṭṭhassa
dhammappatti pakāsitā
sabbaṃ Upāli vācesi
navaṅgaṃ jinabhāsitaṃ.

238 Paripuṇṇaṃ kevalaṃ sabbaṃ
navaṇgaṃ suttamāgataṃ
uggahetvāna vācesi
Upāli Buddhasantike.

239 Saṅghamajjhe viyākāsi
Buddho Upālipaṇḍitaṃ;
aggo vinayapāmokkho
Upāli mayhaṃ sāsane.
240 Evaṃ upanīto santo
saṅghamajjhe mahāgaṇī
sahassaṃ Dāsakapāmokkhaṃ
vācesi piṭake tayo.
241 Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ
santānaṃ atthavādīnaṃ
therānaṃ pañcasatānaṃ
Upāli vācesi Dāsakaṃ.
242 Parinibbutamhi Sambuddhe
Upālithero mahāgaṇī
Vinayaṃ tāva vācesi
tiṃsa vassaṃ anūnakaṃ
243 Caturāsīti sahassāni
navaṅgaṃ Satthusāsanaṃ
vācesi Upāli sabbaṃ
Dāsakaṃ nāma paṇḍitaṃ.
244 Dāsako piṭakaṃ sabbaṃ
Upālitherasantike
uggahetvāna vācesi
upajjhāyo va sāsane.
245 Saddhivihārikaṃ theraṃ
Dāsakaṃ nāma paṇḍitaṃ
Vinayaṃ sabbaṃ ṭhapetvāna
nibbuto so mahāgaṇī.

246 Udayo soḷasa vassāni
rajjaṃ kāresi khattiyo
chabbasse Udayabhaddamhi
Upālithero so nibbuto.

247 Sonako mānasampanno
vāṇijo Kāsimāgato
Giribbaje Veḷuvane
pabbaji Satthusāsane.

248 Dāsako gaṇapāmokkho
Māgadhānaṃ Giribbaje
vihāsi sattatiṃsamhi
pabbājesi ca Sonakaṃ.

249 Pañcacattālīsavasso so
Dāsako nāma paṇḍito,
Nāgadāsadasavassaṃ
Paṇḍurājassa vīsati,
upasampanno Sonako
thero Dāsakasantike.

250 Vācesi Dāsako thero
navaṅgaṃ Sonakassa pi,
uggahetvāna vācesi
upajjhāyassa santike.

251 Dāsako Sonakaṃ theraṃ
saddhivihāri anupubbakaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
catusaṭṭhimhi nibbuto.

252 Cattārīseva vasso
thero Sonakasvhayo,
Kālāsokassa dasavasso
aḍḍhamāsañca sesake.
253 Sattarasannaṃ vassānaṃ
thero āsi paguṇako,
atikkantekādasavassaṃ
chamāsañ cāvasesake.
254 Tasmiñ ca samaye thero
Sonako gaṇapuṅgavo
Siggavaṃ Candavajjiñ ca
akāsi upasampadaṃ.

Tena kho pana samayena vassasatamhi nibbute Bhagavati Vesālikā Vajjiputtakā Vesāliyaṃ dasa vatthūni dīpenti: kappati siṅgiloṇakappo, kappati dvaṅgulakappo, kappati gāmantarakappo, kappati āvāsakappo, kappati anumatikappo, kappati āciṇṇakappo, kappati amathitakappo, kappatijalogiṃ pātuṃ, kappati adasakaṃ nisīdanaṃ, kappati jātarūparajatanti.

255 Dasadasakavassamhi
Sambuddhe parinibbute
Vesāliyaṃ Vajjiputtā
dīpenti dasa vatthuke.
256 Tathāgatena paṭikkhittaṃ
sabbaṃ dīpenti akappiyaṃ
Sabbakāmī ca Sāḷho ca
Revato Khujjasobhito.

257 Yaso ca Sāṇasambhūto
ete saddhivihārikā
therā Ānandatherassa
diṭṭhapubbā Tathāgataṃ.
258 Sumano Vāsabhagāmi ca
seyyā saddhivihārikā
dve ime Anuruddhassa
diṭṭhapubbā Tathāgataṃ.
259 Ete sattasatā bhikkhū
Vesāliyaṃ samāgatā
Vinayaṃ paṭigaṇhanti
ṭhapitaṃ Buddhasāsane.
260 Sabbe pi visuddha cakkhū
samāpattimhi kovidā
paññabhārā visaṃyuttā
sannipāte samāgatā.
Dutiyasaṅgahaṃniṭṭhitaṃ
Bhāṇavāraṃ catutthaṃ

CHAPTER V.

Bhāṇavāraṃ Pañcamaṃ.

261 Parinibbāna samaye
Kusinārāyaṃ puruttame
satta satasahassāni
jinaputtā samāgatā.

262 Etasmiṃ sannipātamhi
thero Kassapasavhayo
Satthukappo mahānāgo,
paṭhavyā natthi īdiso.

263 Arahantānaṃ pañcasataṁ
uccinitvāna Kassapo
varaṃ varaṃ gahetvāna
akāsi dhammasaṅgahaṃ.

264 Pāṇīnaṃ anukampāya
sāsanaṃ dīghakālikaṃ
akāsi dhammasaṃgahaṃ
tiṇṇaṃ māsānamaccaye
sampatte catutthe māse
dutiye vassupanāyike.

265 Sattapaṇṇaguhadvāre
Māgadhānaṃ Giribbaje
sattamāsehi niṭṭhāsi
paṭhamo saṅgaho ayaṃ.

266 Etasmiṃ saṅgahe bhikkhū
aggaṇikkhittakā bahū
sabbe pi pāramippattā
Lokanāthassa sāsane.

267 Dhutavādānam aggo so
Kassapo jinasāsane,
bahussutānam Ānando,
Vinaye Upālisavhayo.

268 Dibbacakkhumhi Anuruddho,
Vaṅgīso paṭibhānavā,
Puṇṇo ca dhammakathikānaṃ,
vicitrakathī Kumārakassapo.

269 Vibhajjanamhi Kaccāno,
Koṭṭhito paṭisambhidā,
aññe patthi mahātherā
agganikkhittakā bahū.

270 Tehi caññehi therehi
katakiccehi sādhūhi
pañcasatehi therehi
dhammavinayo ca saṅgīto:
therehi katasaṅgaho
'Theravādo' ti vuccati.

271 Upāliṃ Vinayaṃ pucchitvā
Dhammaṃ Ānandapaṇḍitaṃ
akaṃsu dhammasaṅgahaṃ
Vinayañ cāpi kevalaṃ.

272 Jinassa santike gahitā
dhammavinayā ca te ubho
Upālithero ca Ānando
saddhamme pāramīgato.
273 Pariyāyadesitañcāpi
atho nippariyāyadesitaṃ
nītatthañ ceva neyyatthaṃ
dīpiṃsu suttakovidā
274 Aggassa santike aggaṃ
gahetvā vākyaṃ Tathāgataṃ
agganikkhittakā therā
aggaṃ akaṃsu saṅgahaṃ,
tasmā hi so theravādo
'Aggavādo' ti vuccati.
275 Visuddho apagatadoso
theravādānamuttamo
pavattittha cirakālaṃ
vassānaṃ dasadhā dasāti.
276 Nikkhante paṭhame vassasate
sampatte dutiye sate
mahābhedo ajāyittha
theravādānamuttamo.
277 Vesālivajjiputtakā
dvādasa sahassā samāgatā
dasa vatthūni dīpesuṃ
Vesāliyaṃ puruttame.
278 Siṅgiloṇadvaṅgulakappaṃgāmantarā-
rāma-vāsanaṃ
anumatiāciṇṇamathitajalogiñcāpi rūpiyaṃ
nisīdanamadasakaṃ dīpiṃsu Buddhasāsane.

279 Uddhammaṃ ubbinayañ ca
appagataṃ Satthusāsane
atthaṃ dhammañ ca bhinditvā
vilomāni dīpayiṃsu te
280 Tesaṃ niggahanatthāya
bahū Buddhassa sāvākā
dvādasa satasahassāni
jinaputtā samāgatā.
281 Etasmiṃ sannipātasmiṃ
pāmokkhā aṭṭha bhikkhavo
Satthukappā mahānāgā
durāsadā mahāgaṇī.
282 Sabbakāmī ca Sāḷho ca
Revato Khujjasobhito
Vāsabhagāmī Sumano ca
Sāṇavāsi ca Sambhuto.
283 Yaso Kākaṇḍakaputto
Jinena thomito isi,
pāpānaṃ nigghanatthāya
Vesāliyaṃ samāgatā.
284 Vāsabhagāmī ca Sumano
Anuruddhassānuvattakā,
avasesā thera Ānandassa
diṭṭhapubbā Tathāgataṃ.
285 Susunāgassa putto Asoko
tadā āsi mahīpati,
Pāṭaliputte nagaramhi
rajjaṃ kāresi khattiyo.

286 Tañca pakkhaṃ labhitvāna
aṭṭha therā mahiddhikā
dasa vatthuṃ bhinditvā
pāpe niddhamayiṃsu te.
287 Niddhametvā pāpabhikkhū
madditvā vādapāpakaṃ
sakavādasodhanatthāya
aṭṭha therā mahiddhikā
288 Arahantānaṃ sattasataṃ
uccinitvāna bhikkhavo
varaṃ varaṃ gahetvāna
akaṃsu dhammasaṅgahaṃ.
289 Kūṭāgārasālāyeva
Vesāliyaṃ puruttame
aṭṭhamāsehi niṭṭhāsi
dutiyo saṅgaho ayanti.
290 Nikkaḍḍhitā pāpabhikkhū
therehi Vajjiputtakā
aññaṃ pakkhaṃ labhitvāna
adhammavādī bahū janā.
291 Dasa sahassā samāgantvā
akaṃsu dhammasaṅgahaṃ,
tasmāyaṃ dhammasaṅgīti
Mahāsaṅgītīti vuccati.
292 Mahāsaṅgītikā bhikkhū
vilomaṃ akaṃsu sāsanaṃ,
bhinditvā mūlasaṅgahaṃ
aññaṃ akaṃsu saṅgahaṃ.

293 Aññattho saṅgahitaṃ suttaṃ
aññattha akariṃsu te;
atthaṃ dhammañ ca bhindiṃsu
nikāyesu ca pañcasu.

294 Pariyāyadesitañcāpi
atho nippariyāyadesitaṃ
nītatthañceva neyyatthaṃ
ajānitvāna bhikkhavo.

295 Aññaṃ sandhāya bhaṇitaṃ
aññatthaṃ ṭhapayiṃsu te,
byañjanacchāyāya te bhikkhū
bahu atthaṃ vināsayuṃ.

296 Chaḍḍetvā ekadesañca
Suttaṃ Vinayañ ca gambhīram
paṭirūpaṃ Suttavinayaṃ
tañ ca aññaṃ kariṃsu te.

297 Parivāraṃ atthuddhāraṃ
Abhidhammappakaraṇaṃ
Paṭisambhidañ ca Niddesaṃ
ekadesañca Jātakaṃ,
ettakaṃ vissajjetvāna
aññāni akariṃsu te.

298 Nāmaṃ liṅgaṃ parikkhāraṃ
ākappakaraṇāni ca
pakatibhāvaṃ vijahetvā
tañca aññaṃ akaṃsu te.

299 Pubbaṅgamā bhinnavādā
Mahāsaṅgītikārakā,
tesañ ca anukāreṇa
bhinnavādā bahū ahū

300 Tato aparakālamhi
tasmiṃ bhedo ajāyatha :
Gokulikā Ekabyohārā
duvidhā bhijjittha bhikkhavo.

301 Gokulikānaṃ dve bhedā
aparakālamhi jāyatha :
Bahussutakā ca Paññattī
duvidhā bhijjittha bhikkhavo

302 Cetiyā ca punavādi
Mahāsaṅgītibhedakā,
pañca vādā ime sabbe
Mahāsaṅgītimūlakā.

303 Atthaṃ dhammañ ca bhindiṃsu
ekadesañ ca saṅgahaṃ
ganthiñ ca ekadesamhi
chaḍḍetvā aññaṃ akaṃsu te.

304 Nāmaṃ liṅgaṃ parikkhāraṃ
ākappakaraṇāni ca
pakatibhāvaṃ vijahetvā
tañca aññaṃ akaṃsu te.

305 Visuddhatheravādamhi
puna bhedo ajāyatha :
Mahiṃsāsakā Vajjiputtakā
duvidhā bhijjittha bhikkhavo.

306 Vajjiputtakavādamhi
catudhā bhedo ajāyatha :
Dhammuttarikā Bhaddayānikā
Chaṇḍagārikā ca Sammitī.

307 Mahiṃsāsakānaṃ dve bhedā
aparakālamhi jāyatha :
Sabbatthivādā Dhammaguttā
duvidhā bhijjittha bhikkhavo.

308 Sabbatthavādā Kassapikā
Kassapikā Saṅkantikā
Suttavādā tato aññā
anupubbena bhijjittha.

309 Ime ekādasa vādā
pabhinnā theravādato.
atthaṃ dhammañca bhindiṃsu
ekadesañca saṅgahaṃ
ganṭhiñca ekadesamhi
chaḍḍetvāna akaṃsu te.

310 Nāmaṃ liṅgaṃ parikkhāraṃ
ākappakaraṇāni ca
pakatibhāvaṃ vijahetvā
tañca aññaṃ akaṃsu te.

311 Sattarasa bhinnavādā
eko vādo abhinnako ;
sabbevaṭṭhārasa honti
bhinnavādena te saha.

312 Nigrodho vamahārukkho
theravādānaṃ uttamo
anūnaṃ anadhikañceva
kevalaṃ jinasāsanaṃ,
kaṇṭakā viya rukkhamhi
nibbattā vādasesakā.

313 Paṭhame vassasate natthi,
dutiye vassasatantare
bhinnā sattarasā vādā
uppannā Jinasāsane.

314 Hemavatikā Rājagirikā
Siddhatthā Pubbāparaselikā
aparo Rājagiriko
chaṭṭhā uppannā aparāparā.

Ācariyavādaṃ niṭṭhitaṃ.

315 Anāgate vassasate
vassānaṭṭhārasāni ca
uppajjissati so bhikkhu
samaṇo paṭirūpako.

316 Brahmalokā cavitvāna
upajjissati mānuse,
jaccā brāhmaṇagottena
sabbamantānapāragū.

317 Tissoti nāma nāmena
Putto Moggalisavhyo;
Siggavo Candavajjo ca
pabbājessanti dārakaṃ.

318 Pabbajito tadā Tisso
pariyattiñca pāpuṇi
bhindivā titthiyavādaṃ
pātiṭṭhapessati sāsanaṃ.
319 Pāṭaliputte tadā rājā
Asoko nāma nāyako
anusāsati so rajjaṃ
dhammiko raṭṭhavaḍḍhano.
320 Sabbe sattasatā bhikkhū
anusāsetvāna sāsanaṃ
dasa vatthūni bhinditvā
therā te parinibbutā
321 Brahmalokā cavitvāna
uppanno mānuse bhave
jātiyā soḷasavasso
sabbamantānapāragū.
322 Pucchāmi samaṇaṃ paṇhaṃ
ime pañhe viyākara,
Iruvedaṃ Yajuvedaṃ Sāmavedampi
nighaṇḍuṃ itihāsañca pañcamaṃ.
323 Therena ca katokāso
pañhaṃ pucchi anantaro,
paripakkañānaṃ māṇavaṃ
Siggavo etadabravi :
324 Ahampi māṇava pañhaṃ
pucchāmi Buddhadesitaṃ,
yadi pi kusalo pañhaṃ
byākarohi yathātathaṃ

325 Bhāsitena saha pañhe
na me diṭṭhaṃ na me sutaṃ,
pariyāpuṇāmi taṃ mantaṃ,
pabbajjā mama ruccati.
326 Sambādhāya gharāvāsā
nikkhamitvāna māṇavo
anagāriyaṃ santibhāvaṃ
pabbaji jinasāsane.
327 Sikkhākāmaṃ garucittaṃ
Candavajjo bahussuto
anusāsittha sāmaṇeraṃ
navaṅgaṃ satthusāsanaṃ.
328 Siggavo nīharitvāna
pabbajjāpesi dārakaṃ,
susikkhitaṃ mantadharaṃ
Candavajjo bahussuto
navaṅgaṃ anusāsetvā
therā te parinibbutāti.
329 Candaguttassa dvevasse
catusaṭṭhi ca Siggavo
tadāṭṭhapaññāsa vassāni
Pakuṇḍakassa rājino,
upasampanno Moggaliputto
Siggavatherasantike.
330 Tisso Moggaliputto ca
Candavajjassa santike
Vinayaṃ uggahetvāna
vimutto upadhisaṅkhaye.

331 Siggavo Candavajjo co
Moggaliputtaṃ mahājutim
vācesuṃ piṭakaṃ sabbaṃ
ubhatosaṅgahapuṇṇakaṃ
332 Siggavo ñānasampanno
Moggaliputtaṃ mahājutiṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
nibbuto so chasattati.
333 Candagutto rajjaṃ kāresi
vassāni catuvīsati,
tasmiñ cuddasavassamhi
Siggavo parinibbuto.
334 Āraññako dhutavādo
appiccho kānane rato
sabbaso so rato danto
saddhamme pāramīgato.
335 Pantasenāsane ramme
ogāhetvā mahāvanaṃ
eko adutiyo sūro
sīho va girigabbhare.
336 Nibbute lokanāthassa
vassāni sclasaṃ ahu,
samasaṭṭhi tadā hoti
vassaṃ Upālipaṇḍitaṃ.
337 Ajātasattu catuvisaṃ,
Vijayassa soḷasaṃ, ahū
Dāsako upasampanno
Upālitherasantike.

338 Cattālis'eva vassāni
Dāsako nāma paṇḍito,
Nāgadāse dasavasse,
Pakuṇḍakassa visati.

339 Upasampanno Sonako
Thero Dāsakasantike
cattālisavasso dhīro
Thero Sonakasavhayo.

340 Kālāsokassa dasavasse,
Tambapaṇṇi antarāvāse,
vassaṃ ekādasaṃ bhave
Siggavo upasampanno
Sonakatherasantike.

341 Candaguttassa dvevasse,
catusaṭṭhi Siggavo tadā,
aṭṭhapaññāsa rājino.
Pakuṇḍakassa rājino,
upasampanno Moggaliputto
Siggavatherasantike.

342 Asokadhammassa chavasse
chasaṭṭhi Moggaliputto ahū,
aṭṭhacattālisa vassāni
Muṭasivassa rājino,
Mahindo upasampanno,
Moggaliputtassa santike.

343 Uggahesi Vinayañ ca
Upāli Buddhasantike,
Dāsako Vinayam sabbaṁ
Upālitherasantike
uggahetvāna vācesi
upajjhāyo va sāsane.

344 Vācesi Dāsako thero
Vinayaṃ Sonakassa pi,
pariyāpuṇitvā vācesi
upajjhāyassa santike.

345 Sonako buddhisampanno
dhammavinayakovido
vācesi Vinayaṃ sabbaṃ
Siggavassa anuppadaṃ.

346 Siggavo Candavajjo ca
Sonakasaddhivihārikā,
vācesi Vinayaṃ thero
ubho saddhivihārike.

347 Tisso Moggaliputto ca
Candavajjassa santike
Vinayaṃ uggahetvāna
Vimutto upadhisaṅkhaye.

348 Moggaliputto upajjhāyo
Mahindaṃ saddhivihārikaṃ
vācesi Vinayaṃ sabbaṃ
theravādaṃ anūnakaṃ.

349 Parinibbute Sambuddhe
Upālithero mahājuti
Vinayaṃ tāva vācesi
tiṃsa vassaṃ anūnakaṃ.
350 Saddhivihārikaṃ theraṃ
Dāsakaṃ nāma paṇḍitaṃ
Vinayaṭṭhāne ṭhapetvāna
nibbuto so mahāmati.
351 Dāsako Sonakaṃ theraṃ
saddhivihāriṃ anuppadaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
catusaṭṭhimhi nibbuto.
352 Sonako chaḷabhiññāṇo
Siggavaṃ ariyatrajaṃ
Vinayaṭṭhāne ṭhapetvāna
chasaṭṭhimhi ca nibbuto.
353 Siggavo ñāṇasampanno
Moggaliputtañca dārakaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
nibbuto so chasattati.
354 Tisso Moggaliputto ca
Mahindaṃ saddhivihārikaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
chāsītivassamhi nibbuto.
355 Catusattati Upāli ca,
catusaṭṭhi ca Dāsako,
chasaṭṭhi Sonako thero
Siggavo tu chasattati
asīti Moggaliputto.
sabbesaṃ upasampadā,

356 Sabbakālamhi pāmokkho
Vinaye Upālipaṇḍito,
paññāsaṃ Dāsako thero,
catucattārisañca Sonako,
pañcapaññāsavassaṃ Siggavassa,
aṭṭhasaṭṭhi Moggaliputtasavhayo.

357 Udayo solasavassāni
rajjaṃ kāresi khattiyo ;
chavasse Udayabhaddamhi
Upālithero nibbuto.

358 Susunāgo dasavassam
rajjaṃ kāresi issaro
aṭṭhavasse Susunāgamhi
Dāsako parinibbuto.

359 Susunāgassaccayena
honti te dasa bhātaro,
Sabbe dāvīsati vassaṃ
rajjaṃ kāresuṃ vaṃsato ;
imesaṃ chaṭṭho vassānaṃ
Sonako parinibbuto.

360 Candagutto rajjaṃ kāresi
vassāni catuvīsati ;
tasmiṅ cuddasavassamhi
Siggavo parinibbuto

361 Bindusārassa yo putto
Asokadhammo mahāyaso
vassāni sattatiṃsāni
rajjaṃ kāresi khattiyo.

362 Asokassa chavīsativasse
Moggaliputtasavhayo
sāsanaṃ jotayitvāna
nibbuto āyusaṅkhaye

363 Catusattativassamhi
thero Upālipaṇḍito
saddhivihārikaṃ theraṃ
Dāsakaṃ nāma paṇḍitaṃ
Vinayaṭṭhāne ṭhapetvāna
nibbuto so mahāgaṇī,

364 Dāsako Sonakaṃ theraṃ
saddhivihārikaṃ anuppadaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
catusaṭṭhimhi nibbuto,

365 Sonako chaḷabhiññāṇo
Siggavaṃ ariyatrajaṃ
Vinayaṭṭhāne ṭhapetvāna
chasaṭṭhimhi parinibbuto.

366 Siggavo ñāṇasampanno
Moggaliputtañca dārakaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
nibbuto so chasattati.

367 Tisso Moggaliputto so
Mahindaṃ saddhivihārikaṃ
katvā vinayapāmokkhaṃ
asītivassamhi nibbuto.

Bhāṇavāraṃ pañcamaṃ niṭṭhitaṃ.

KHUDDAKA PĀṬHA.

Namo Tassa Bhagavato Arahato Sammā Sambuddhassa.

TISARAṆAM.

1

Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Dutiyam pi Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Dutiyam pi Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Dutiyam pi Saṅghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Tatiyam pi Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Tatiyam pi Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi.
Tatiyam pi Saṅghaṃ saraṇam gacchāmi.

Tisaraṇaṃ.

DASA-SIKKHĀPADĀNI

2

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Abrahmacariyā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Vikālabhojanā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Naccagītavāditavisūkadassanā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.

Uccasayana-Mahāsayanā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Jātarūparajatapaṭiggahanā veramaṇī sikkhāpadaṃ.
Dasasikkhāpadaṃ.

3
DVATTIṀSĀKĀRAM.

Atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco
maṃsaṃ nahāru aṭṭhi aṭṭhimiñjā vakkaṃ
hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ
antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karisaṃ
Pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo
assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ
matthake matthaluṅgaṃ . Dvattiṃsākāraṃ

4
KUMĀRAPAÑHAṀ.

Eka' nāma kiṃ.
sabbe sattā āhāraṭṭhitikā.
Dve nāma kiṃ.
Nāmañ ca rūpañ ca.
Tīni nāma kiṃ.
Tisso vedanā.
Cattāri nāma kiṃ.
Cattāri ariyasaccāni.
Pañca nāma kiṃ.
Pañc'upādānakkhandhā.
Cha nāma kiṃ.
Cha ajjhattikāni āyatanāni.
Satta nāma kiṃ.
Satta bojjhaṅgā.

Aṭṭha nāma kiṃ.
Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.
Nava nāma kiṃ.
Nava sattāvāsā.
Dasa nāma kiṃ.
Dasah' aṅgehi samannāgato arahā'ti vuccati.

Kumārapañho.

MAṄGALASUTTAṀ

Evaṃ me sutaṃ. Ekaṃ samayaṃ Bhagavā Sāvatthiyaṃ viharati Jetvane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ Jetavanaṃ obhāsetvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā Bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi :—

1 Bahūdevā manussā ca maṅgalāni acintayuṃ,
Ākaṅkhamānā sotthānaṃ brūhi maṅgalamuttamaṃ
2 Asevanāca bālānaṃ paṇḍitānañ ca sevanā,
pūjā ca pūjanīyānaṃ etaṃ maṅgalaṃuttamaṃ.
8 Patirūpadesavāso ca pubbe ca katapuññatā
Ạttasammāpaṇidhi ca etaṃ maṅgalamuttamaṃ,
4 Bāhusaccañca sippañca vinayo ca susikkhito,
Subhāsitā ca yā vācā etaṃ maṅgalamuttamaṃ.
5 Mātāpitu upaṭṭhānaṃ puttadārassa saṅgaho
Anākulā ca kammantā etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

6 Dānañ ca dhammacariyā ca ñātakānañca saṅgaho
Anavajjāni kammāni etaṃ maṅgalamuttamaṃ,

7 Ārati vīrati pāpā majjapānā ca saññamo,
Appamādo ca dhammesu etaṃ mañgalamuttamaṃ

8 Gāravo ca nivāto ca santuṭṭhi ca kataññu'tā
Kālena dhammasavaṇaṃ etaṃ maṅgalamuttamaṃ

9 Khanti ca sovacassatā samaṇānañca dassanaṃ
Kālena dhammasākacchā etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

10 Tapo ca brahmacariyā ca ariyasaccāna' dassanaṃ
Nibbānasacchikiriyā ca etaṃ maṅgalamuttmaṃ.

11 Phuṭṭhassa lokadhammehi cittaṃ yassa na kampati.
Asokaṃ virajaṃ khemaṃ etaṃ maṇgalamuttamaṃ.

12 Etādisāni katvāna sabbattha -m-aparājitā.
Sabbattha sotthiṃ gacchanti taṃ tesaṃ maṅgala:
muttamaṃ

Maṅgalasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

RATANASUTTAM.
6

(1) Yānīdha bhūtāni samāgatāni
Bhummāni vā yāni vā antalikkhe
sabb' eva bhūtā sumanā bhavantu
Atho pi sakkacca' suṇantu bhāsitaṃ.

(2) Tasmā hi bhūtā nisāmetha sabbe
Mettaṃ karotha mānusiyā pajāya
Divā ca ratti ca haranti ye baliṃ
Tasmā hi ne rakkhatha appamattā.

(3) Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā
Saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ
Idaṃ pi Buddhe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(4) Khayaṃ virāgaṃ amataṃ paṇītaṃ
Yadajjhagā Sākyamuni samāhito
Na tena dhammena sam'atthi kiñci
Idaṃ pi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(5) Yaṃ Buddhaseṭṭho parivaṇṇayi suciṃ
samādhimānantarikaññamāhu
Samādhinā tena samo na vijjati
Idaṃ pi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(6) Ye puggalā aṭṭha sataṃ pasatthā
Cattāri etāni yugāni honti,
Te dakkhiṇeyyā sugatassa sāvakā
Etesu dinnāni mahapphalāni
Idaṃ pi saṇghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(7) Ye suppayuttā manasā daḷhena
Nikkāmino Gotamasāsanamhi
Te pattipattā amataṃ vigayha
Laddhā mudhā nibbutiṃ bhuñjamānā
Idaṃ pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hou.

(8) Yath' indakhīlo paṭhaviṃ sito siyā
Catūbhi vātebhi asampakampiyo
Tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi
Yo ariyasaccāni avecca passati,
Idam pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(9) Ye ariyasaccāni vibhāvayanti
Gambhīrapaññena sudesitāni
Kiñcāpi te honti bhūsappamattā
Na te bhavaṃ aṭṭhamaṃ ādiyanti
Idam pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(10) Sahāvassa dassanasampadāya
Tayassu dhammā jahitā bhavanti
Sakkāyadiṭṭhi vicikicchitañ ca
Silabbataṃ vāpi yadatthi kiñci
'catūh' apāyehi ca vippamutto
Cha cābhiṭṭhānāni abhabbo kātuṃ
Idaṃ pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(11) Kiñcāpi so kammaṃ karoti pāpakaṃ
Kāyena vācā uda cetasā vā
Abhabbo so tassa paṭicchādāya
Abhabbatā diṭṭhapadassa vutto
Idam pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(12) Vanappagumbe yathā phussitagge
Gimhānamāse paṭhamasmiṃ gimhe

Tathūpamaṃ dhammavaraṃ adesayī
Nibbānagāmiṃ paramaṃ hitāya
Idam pi Buddhe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(13) Varo varaññū varado varāharo
Anuttaro dhammavaraṃ adesayī
Idam pi Buddhe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(14) Khīṇaṃ purāṇaṃ navaṃ n'atthi sambhavaṃ
Virattacittā āyatike bhavasmiṃ
Te khīṇabījā avirūḷhichandā
Nibbanti dhīrā yath 'ayaṃ padīpo
Idam pi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ
Etena saccena suvatthi hotu.

(15) Yānidha bhūtāni samāgatāni
Bhummāni vā yāni vā antalikkhe
Tathāgatam devamanussapūjitaṃ
Buddhaṃ namassāma suvatthi hotu.

(16) Yānīdha bhūtāni samāgatāni
Bhummāni vā yāni vā antalikkhe
Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ
Dhammaṃ namassāma suvatthi hotu.

(17) Yānīdha bhūtāni samāgatāni
Bhummāni vā yāni vā antalikkhe
Tathāgataṃ devamanussa pūjitaṃ
Saṅghaṃ namassāma suvatthi hotu.

Ratanasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

TIROKUḌḌASUTTAM

(1) Tiro kuḍḍesu tiṭṭhanti sandhi siṅghāṭakesu ca
Dvārabāhāsu tiṭṭhanti āgantvāna sakaṃ gharaṃ.
(2) Pahūte annapānamhi khajjabhojje upaṭṭhite
Na tesaṃ koci sarati sattānaṃ kammapaccayā.
(3) Evaṃ dadanti ñātīnaṃ ye honti anukampakā
Suciṃ paṇītam kālena kappiyaṃ pānabhojanaṃ
Idaṃ vo ñātīnaṃ hotu sukhitā hontu ñātayo.
(4) Te ca tattha samāgantvā ñātipetā samāgatā
Pahūte annapānamhi sakkaccaṃ anumodare.
(5) Ciraṃ jīvantu no ñāti yesaṃ hetu labhāmase
Amhākañ ca katā pūjā dāyakā ca anipphalā.
(6) Na hi tattha kasi-atthi gorakkh'ettha na vijjati
Vāṇijjā tādisī n'atthi hiraññena kayakkayaṃ
Itodinnena yāpenti petā kālaṅkatā tahiṃ.
(7) Unname udakaṃ vaṭṭhaṃ yathā ninnaṃ pavattati
Evameva ito dinnaṃ petānaṃ upakappati.
(8) Yathā vārivahā pūrā paripūrenti sāgaraṃ
Evam eva ito dinnaṃ petānaṃ upakappati.
(9) Adāsi me akāsi me ñātimittā sakhā ca me
Petānaṃ dakkhiṇaṃ dajjā pubbe kataṃ anussa-
raṃ.
(10) Na hi ruṇṇaṃ vā soko vā yā c'aññā paridevanā
Na taṃ petānam atthāya evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.
(11) Ayañ ca kho dakkhiṇā dinnā saṅghamhi
suppatiṭṭhitā
Dīgharattaṃ hitāyassa ṭhānaso upakappati.

(12) So ñātidhammo ca ayaṃ nidassito
petānaṃ pūjā ca katā uḷārā
Balañ ca bhikkhūnaṃ anuppadinnaṃ
Tumhehi puññaṃ pasutam anappakaṃ

Tirokuḍḍasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

NIDHIKAṆḌA SUTTAM.

(1) Nidhiṃ nidheti puriso gambhīre odakantike
Atthe kicce samuppanne atthāya me bhavissati.
(2) Rājato vā pamokkhāya corato pīḷitassa vā
Iṇassa vā pamokkhāya dubbhikkhe āpadāsu vā.
Etadatthāya lokasmiṃ nidhi nāma nidhīyate,
(3) Tāva sunihito santo gambhīre odakantike
Na sabbo sabbadā eva tassa taṃ upakappati.
(4) Nidhi vā ṭhānā cavati saññā vā'ssa vimuyhati
Nāgā vā apanāmenti yakkhā vā haranti naṃ.
(5) Appiyā vā pi dāyādā uddharanti apassato
Yadā puññakkhayo hoti sabbam etaṃ vinassati.
(6) Yassa dānena sīlena saṃyamena damena ca
Nidhi sunīhito itthiyā purisassa vā.
(7) Cetiyamhi ca saṅghe vā puggale atithīsu vā
Mātari pitari vā pi atho jeṭṭhamhi bhātari
(8) Eso nidhi sunīhito ajeyyo anugāmiko
Pahāya gamanīyesu etaṃ ādāya gacchati.
(9) Asādhāraṇam aññesaṃ acoraharaṇo nidhi
Kayirātha dhīro puññāni yo nidhi anugāmiko.
(10) Esa devamanussānaṃ sabbakāmadado nidhi
Yaṃ yad evābhipatthenti sabbam etena labbhati.

(11) suvaṇṇatā sussaratā susaṇṭhānā surūpatā
Adhipaccaparivārā sabbam etena labbhati.
(12) Padesarajjaṃ issariyaṃ cakkavattisukhaṃ piyaṃ
Devarajjam pi dibbesu sabbam etena labbhati.
(13) Mānussikā ca sampatti devaloke ca rati
yā ca nibbānasampatti sabbam etena labbhati.
(14) Mittasampadaṃ āgamma yoniso ve payuñjato
Vijjā vimutti vasībhāvo sabbam etena labbhati
(15) Paṭisambhidā vimokkhā ca sāvakapāramī,
Paccekabodhi Buddhabhūmi sabbam etena labbhati.
(16) Evam mahiddhiyā esā yadidaṃ puññasampadā.
Tasmā dhīrā pasaṃsanti paṇḍitā katapuññatā.

Nidhikaṇḍasuttaṃ niṭṭhitaṃ.

KARAṆĪYAMETTASUTTAṀ

(1) Karaṇīyaṃ atthakusalena
yan taṃ santaṃ padaṃ abhisamecca
Sakko ujū ca sūjū ca
Suvaco c'assa mudu anatimānī.
(2) Santussako ca subharo ca
Appakicco ca sallahukavutti
Santindriyo ca nipako ca
Appagabbho ca kulesu ananugiddho.
(3) Na ca khuddaṃ samācare kiñci
Yena viññū pare upavadeyyuṃ
(4) Sukhino vā khemino hontu
Sabbe sattā bhavantu sukhitattā.

(5) Ye keci pānabhūt' atthi
Tasā vā thāvarā vā anavasesā
Dīghā vā ye mahantā vā
Majjhimā rassakā anukathūlā.
(6) Diṭṭhā vā ye vā adiṭṭhā
Ye vā dūre vasanti avidūre
Bhūtā vā sambhavesi vā
Sabbe sattā bhavantu sukhitattā.
(7) Na paro paraṃ nikubbetha
Nātimaññetha katthaci naṃ kiñci
Byārosanā paṭighasaññā
Naññamaññassa dukkham iccheyya.
(8) Mātā yathā niyaṃ puttaṃ
Āyusā ekaputtaṃ anurakkhe
Evam pi sabbabhūtesu
Mānasaṃ bhāvayye aparimāṇaṃ
(9) Mettañ ca sabbalokasmiṃ
Mānasaṃ bhāvaye aparimāṇaṃ
uddhaṃ adho ca tiriyañca
Asambādhaṃ averaṃ asapattaṃ
(10) Tiṭṭhaṃ caraṃ nisinno vā
Sayāno vā yāvat'assa vigatamiddho
Etaṃ satiṃ adhiṭṭheyya
Brahmam etaṃ vihāram idha-m āhu.
(11) Diṭṭhiñ ca anupagamma
Silavā dassanena sampanno
Kāmesu vineyya gedhaṃ
Na hi jātu gabbhaseyyaṃ punareti

Mettasuttaṃ niṭṭhitaṃ

KHUDDAKAPAKARAṆAṂ NIṬṬHITAṂ

